

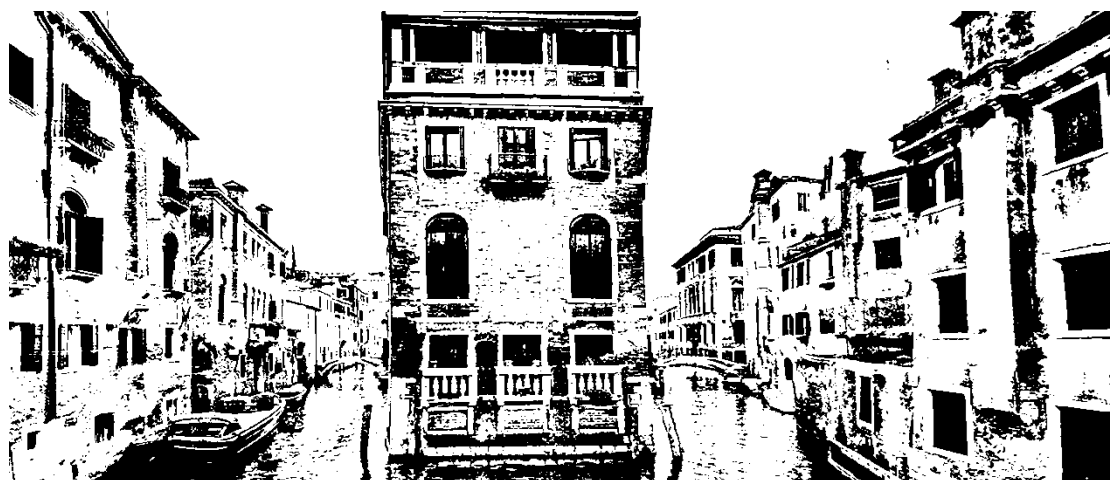
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

— ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837 —

ΤΜΗΜΑ ΙΤΑΛΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΕΛΛΗΝΟΪΤΑΛΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ:
ΙΣΤΟΡΙΑ, ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ, ΚΛΑΣΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ»

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΑΘΗΝΑ 2021

Εσωτερικός Κανονισμός Λειτουργίας του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών: «Ελληνοϊταλικές Σπουδές: Ιστορία, Λογοτεχνία, Κλασική Παράδοση» (“Greek- Italian Studies: History, Literature, Classical Tradition”)

ΑΡΘΡΟ 1

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ-ΣΚΟΠΟΣ

Το ΠΜΣ «Ελληνοϊταλικές Σπουδές: Ιστορία, Λογοτεχνία, Κλασική Παράδοση» συνιστά επανίδρυση-αναμόρφωση του ΠΜΣ «Ελληνορωμαϊκές-Ελληνοϊταλικές Σπουδές: Λογοτεχνία, Ιστορία και Πολιτισμός» που λειτουργεί στο ΤΙΓΦ από το 2008 (ΦΕΚ 2561/18.12.2008, τ. Β΄), όπως αυτό αναμορφώθηκε με το Φ.Ε.Κ. υπ’αρ. 2555 Τ.Β΄2-7-18 και τροποποιήθηκε με τα ΦΕΚ. υπ’αρ. 3602 Τ.Β΄29-8-2020 & 3968 Τ.Β΄ 30.8.2021.

Σκοπός του ΠΜΣ «Ελληνοϊταλικές Σπουδές: Ιστορία, Λογοτεχνία, Κλασική Παράδοση» είναι η παροχή υψηλού επιπέδου μεταπτυχιακής εκπαίδευσης στο επιστημονικό πεδίο των ελληνοϊταλικών σπουδών στην Ιστορία, τη Λογοτεχνία και την Κλασική Παράδοση.

Επιμέρους σκοποί του προγράμματος είναι:

- Η παροχή γνώσεων υψηλού επιστημονικού επιπέδου με στόχο την παραγωγή εξειδικευμένου επιστημονικού δυναμικού, ικανού να καλύψει ανάγκες για έρευνα και διδασκαλία υψηλού επιπέδου στα ΑΕΙ της χώρας μας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης στα πεδία: α) των λογοτεχνικών αλληλεπιδράσεων, καθώς και β) των αμφίδρομων ιστορικών και διαπολιτισμικών σχέσεων μεταξύ της Ελλάδας και της Ιταλίας.
- Η επιμόρφωση των πτυχιούχων των Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών, όπως επίσης και των καθηγητών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στις σύγχρονες μεθόδους της Συγκριτικής Λογοτεχνίας και των ελληνοϊταλικών ιστορικών – διαπολιτισμικών σχέσεων στο πλαίσιο της σύγχρονης Ευρώπης.
- Η εκπαίδευση στη χρήση νέων τεχνολογιών και στην εφαρμογή σύγχρονων μεθόδων στην έρευνα της Λογοτεχνίας, της Ιστορίας και του Πολιτισμού με στόχο την ανάπτυξη της ευρωπαϊκής διάστασης των σπουδών και την προβολή τους στη διεθνή ακαδημαϊκή κοινότητα.
- Η παραγωγή ερευνητικού έργου για το ελληνοϊταλικό λογοτεχνικό και διαπολιτισμικό γίνεσθαι.

Το ΠΜΣ οδηγεί στην απονομή «Διπλώματος Μεταπτυχιακών Σπουδών» στις «Ελληνοϊταλικές Σπουδές: Ιστορία, Λογοτεχνία, Κλασική Παράδοση» μετά την πλήρη και επιτυχή ολοκλήρωση των σπουδών με βάση το πρόγραμμα σπουδών.

Οι τίτλοι απονέμονται από το Τμήμα Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.

ΑΡΘΡΟ 2

ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΑ ΤΟΥ ΠΜΣ

Αρμόδια όργανα για τη λειτουργία του ΠΜΣ σύμφωνα με το νόμο 4485/2017 είναι:

1. Η Συνέλευση του Τμήματος.

2. Η Συντονιστική Επιτροπή (ΣΕ) του ΠΜΣ: απαρτίζεται από πέντε (5) μέλη ΔΕΠ του Τμήματος, που έχουν αναλάβει μεταπτυχιακό έργο και εκλέγονται από τη Συνέλευση του Τμήματος για διετή θητεία. Τα μέλη της ΣΕ δεν δικαιούνται επιπλέον αμοιβή ή αποζημίωση για τη συμμετοχή τους στην επιτροπή. Πρόεδρος της ΣΕ είναι ο Διευθυντής του ΠΜΣ, ο οποίος ορίζεται από τη Συνέλευση μεταξύ των μελών της ΣΕ. Η θητεία του Προέδρου της ΣΕ μπορεί να ανανεωθεί μία φορά. Η ΣΕ είναι αρμόδια για την παρακολούθηση και τον συντονισμό της λειτουργίας του προγράμματος. Ειδικότερα:

- Εισηγείται στη Συνέλευση την κατανομή του διδακτικού έργου μεταξύ των διδασκόντων του ΠΜΣ.
- Προτείνει τον επιβλέποντα και τα μέλη της τριμελούς επιτροπής εξέτασης διπλωματικών εργασιών, ο ορισμός των οποίων επικυρώνεται από τη Συνέλευση του Τμήματος.
- Εξετάζει φοιτητικά θέματα, όπως αιτήσεις αναστολής φοίτησης, παράτασης σπουδών, κ.ά., και εισηγείται σχετικά στη Συνέλευση του Τμήματος.
- Με εξουσιοδότηση της Συνέλευσης του Τμήματος αποφασίζει ως προς την οικονομική διαχείριση και ειδικότερα ως προς την έγκριση των δαπανών του προγράμματος και πιστοποιεί τη σχέση εκπαιδευτικών αναγκών του συγκεκριμένου προγράμματος με τις εκάστοτε αιτούμενες δαπάνες.

3. Ο Διευθυντής του ΠΜΣ και ο Αναπληρωτής του: Ο Διευθυντής του ΠΜΣ είναι μέλος ΔΕΠ πρώτης βαθμίδας ή της βαθμίδας του αναπληρωτή, του ιδίου ή συναφούς γνωστικού αντικείμενου με το γνωστικό αντικείμενο του ΠΜΣ. Επιπλέον, είναι μέλος και Πρόεδρος της ΣΕ. Ορίζεται μαζί με τον Αναπληρωτή του, με απόφαση Συνέλευσης του Τμήματος.

Ο Διευθυντής του ΠΜΣ εισηγείται στα αρμόδια όργανα του Ιδρύματος για κάθε θέμα που αφορά την αποτελεσματική λειτουργία του προγράμματος. Ο Διευθυντής δεν μπορεί να έχει περισσότερες από δύο (2) συνεχόμενες θητείες και δεν δικαιούται επιπλέον αμοιβή για το διοικητικό του έργο ως Διευθυντής. Έχει τις ακόλουθες αρμοδιότητες:

- α) Συγκαλεί σε συνεδρίαση τη ΣΕ.
- β) Καταρτίζει την ημερήσια διάταξη των εν λόγω συνεδριάσεων, λαμβάνοντας υπόψη εισηγήσεις των μελών και οργάνων του ΠΜΣ.
- γ) Ορίζει εκλογές για την αναπλήρωση μελών επιτροπών λόγω κένωσης θέσης.
- δ) Έχει την ευθύνη σύνταξης του προϋπολογισμού και απολογισμού του Προγράμματος, τους οποίους υποβάλλει στη Συνέλευση για έγκριση.

ε) Είναι υπεύθυνος για την παρακολούθηση της εκτέλεσης του προϋπολογισμού και για την έκδοση των εντολών πληρωμής των σχετικών δαπανών.

στ) Κατά τη λήξη της θητείας του, καθώς και της ΣΕ, συντάσσει αναλυτικό απολογισμό του ερευνητικού και εκπαιδευτικού έργου του ΠΜΣ, καθώς και των λοιπών δραστηριοτήτων του, με στόχο την αναβάθμιση των σπουδών, την καλύτερη αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού, τη βελτιστοποίηση των υφιστάμενων υποδομών και την κοινωνικά επωφελή χρήση των διαθέσιμων πόρων του ΠΜΣ.

Ο Αναπληρωτής Διευθυντής του ΠΜΣ είναι Καθηγητής ή Αναπληρωτής Καθηγητής και εκπληρώνει τα καθήκοντα του Διευθυντή σε περίπτωση απουσίας του.

Το ΠΜΣ «Ελληνοϊταλικές Σπουδές: Ιστορία, Λογοτεχνία, Κλασική Παράδοση» υποστηρίζεται από τη Γραμματεία του Προγράμματος που είναι εγκατεστημένη στο Τμήμα Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας του ΕΚΠΑ και βρίσκεται υπό την επιστασία της Γραμματείας του Τμήματος Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας του ΕΚΠΑ. Η Γραμματεία του ΠΜΣ έχει ως καθήκον τη γραμματειακή υποστήριξη του ΠΜΣ, όπως την προετοιμασία της διαδικασίας εισδοχής υποψηφίων, την τήρηση των οικονομικών στοιχείων του Προγράμματος, τη γραμματειακή υποστήριξη της ΣΕ, την καταχώριση βαθμολογιών κ.λπ.

ΑΡΘΡΟ 3

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΚΑΙ ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΙΣΑΚΤΕΩΝ

Στο ΠΜΣ «Ελληνοϊταλικές Σπουδές: Ιστορία, Λογοτεχνία, Κλασική Παράδοση» γίνονται δεκτοί δεκαπέντε (15) κάτοχοι τίτλου του Α΄ κύκλου σπουδών, εκ των οποίων:

Α) οι δέκα (10) από πανεπιστημιακά τμήματα Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας του ΕΚΠΑ και του ΑΠΘ ή της αλλοδαπής, και

Β) οι πέντε (5) από πανεπιστημιακά τμήματα ανθρωπιστικών και κοινωνικών επιστημών.

Σε ό,τι αφορά την κατηγορία Β, γίνονται δεκτοί, εκτός των πτυχιούχων των παραπάνω Τμημάτων, και απόφοιτοι άλλων πανεπιστημιακών Τμημάτων ή ΤΕΙ, εφόσον η ΣΕ κρίνει ότι οι σπουδές ή / και το ερευνητικό-συγγραφικό έργο των υποψηφίων είναι συναφές με το περιεχόμενο του ΠΜΣ.

Σε περίπτωση μη κάλυψης των προκηρυσσόμενων θέσεων της μίας εκ των δύο κατηγοριών (Α και Β), δύναται η Συνέλευση, μετά από πρόταση της ΣΕ, να αποφασίσει την επιλογή επιπλέον υποψηφίων από την άλλη κατηγορία.

Για τους πτυχιούχους όλων των Τμημάτων της αλλοδαπής απαιτείται η αναγνώριση του τίτλου σπουδών τους από τον ΔΟΑΤΑΠ.

Γίνονται δεκτοί ως υπεράριθμοι μέλη των κατηγοριών ΕΕΠ, ΕΔΙΠ και ΕΤΕΤ σύμφωνα με την παρ. 8 του άρ. 34 του Ν.4485/17.

ΑΡΘΡΟ 4 **ΤΡΟΠΟΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ**

Κάθε ακαδημαϊκό έτος (1-31 Μαΐου), με απόφαση της Συνέλευσης του Τμήματος Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας του ΕΚΠΑ δημοσιεύεται και αναρτάται στην ιστοσελίδα του Τμήματος και του Ιδρύματος προκήρυξη για την εισαγωγή μεταπτυχιακών φοιτητών στο ΠΜΣ. Οι σχετικές αιτήσεις μαζί με τα απαραίτητα δικαιολογητικά κατατίθενται στη Γραμματεία του ΠΜΣ, σε προθεσμία που ορίζεται κατά την προκήρυξη και μπορεί να παραταθεί με απόφαση της Συνέλευσης του Τμήματος. Δικαίωμα υποβολής αίτησης έχουν όσοι έλαβαν το πτυχίο τους ή αποδεδειγμένα περάτωσαν τις σπουδές τους μέχρι τα τέλη Αυγούστου του έτους δημοσίευσης της προκήρυξης.

Η επιλογή για την εισαγωγή των μεταπτυχιακών φοιτητών γίνεται από τη ΣΕ στο διάστημα 5 με 15 Σεπτεμβρίου κάθε έτους με βάση τα δικαιολογητικά που συνοδεύουν τις αιτήσεις, καθώς και με προσωπική συνέντευξη και γραπτή εξέταση των υποψηφίων, στη βάση όσων ορίζει ο νόμος 4485/2017 και οι προβλέψεις του παρόντος Κανονισμού Μεταπτυχιακών Σπουδών.

Απαραίτητα δικαιολογητικά είναι:

1. Αίτηση Συμμετοχής,
2. βιογραφικό σημείωμα,
3. Αντίγραφο πτυχίου ή βεβαίωση περάτωσης σπουδών,
4. δημοσιεύσεις σε περιοδικά με κριτές, εάν υπάρχουν,
5. αποδεικτικά επαγγελματικής ή ερευνητικής δραστηριότητας, εάν υπάρχουν,
6. φωτοτυπία δύο όψεων της αστυνομικής ταυτότητας ή διαβατηρίου,
7. δύο συστατικές επιστολές μελών ΔΕΠ (δεν απαιτούνται για αποφοίτους του ΤΙΓΦ του ΕΚΠΑ), και
8. πιστοποιητικό γλωσσομάθειας για τους φοιτητές που δεν έχουν αποφοιτήσει από τμήματα Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας.

Οι φοιτητές από ιδρύματα της αλλοδαπής πρέπει να προσκομίσουν πιστοποιητικό αντιστοιχίας και ισοτιμίας από τον ΔΟΑΤΑΠ, σύμφωνα με το άρ. 34, παρ. 7 του Ν. 4485/17.

Η επιλογή των εισακτέων βασίζεται στα ακόλουθα κριτήρια:

Α) για τους αποφοίτους Τμημάτων Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας:

- Βαθμός πτυχίου (40%).
- Βαθμολογία μαθημάτων στα συναφή με το ΠΜΣ προπτυχιακά μαθήματα (25%).
- Ερευνητική-επιστημονική-συγγραφική δραστηριότητα (5%).
- Προφορική συνέντευξη ενώπιον τριμελούς επιτροπής (5%).
- Γραπτή δοκιμασία. Προϋπόθεση για την αποδοχή των φοιτητών στο ΠΜΣ είναι η βαθμολόγησή τους στη γραπτή δοκιμασία με βαθμό ίσο ή μεγαλύτερο του 6 στα 10 (25%).

Β) για αποφοίτους άλλων Τμημάτων:

- Βαθμός πτυχίου (40%).
- Πιστοποιημένη γνώση (B2) της ιταλικής ή της αγγλικής ή της γαλλικής γλώσσας (25%). Σε περίπτωση πιστοποιημένης γνώσης (B2) της αγγλικής ή της γαλλικής γλώσσας, απαιτείται η γνώση της ιταλικής σε επίπεδο A2.
- Ερευνητική-επιστημονική-συγγραφική δραστηριότητα (5%).
- Προφορική συνέντευξη ενώπιον τριμελούς επιτροπής (5%).
- Γραπτή δοκιμασία. Προϋπόθεση για την αποδοχή των φοιτητών στο ΠΜΣ είναι η βαθμολόγησή τους στη γραπτή δοκιμασία με βαθμό ίσο ή μεγαλύτερο του 6 στα 10 (25%).

Με βάση τα συνολικά κριτήρια, η ΣΕ καταρτίζει τον Πίνακα αξιολόγησης των φοιτητών και τον καταθέτει προς έγκριση στη Συνέλευση.

Οι επιτυχόντες θα πρέπει να εγγραφούν στη Γραμματεία του ΠΜΣ εντός δέκα (10) ημερών από την κοινοποίηση στην ιστοσελίδα του ΤΙΓΦ της απόφασης της Συνέλευσης.

Σε περίπτωση μη εγγραφής ενός ή περισσότερων φοιτητών, καλούνται, εφόσον υπάρχουν, οι επιλαχόντες, με βάση τη σειρά τους στον εγκεκριμένο αξιολογικό πίνακα, να εγγραφούν στο Πρόγραμμα.

ΑΡΘΡΟ 5

ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΦΟΙΤΗΣΗΣ

Η χρονική διάρκεια φοίτησης στο ΠΜΣ που οδηγεί στη λήψη Διπλώματος Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΔΜΣ) ορίζεται σε τέσσερα (4) ακαδημαϊκά εξάμηνα, στα οποία περιλαμβάνεται και ο χρόνος εκπόνησης διπλωματικής εργασίας.

Ο ανώτατος επιτρεπόμενος χρόνος ολοκλήρωσης των σπουδών ορίζεται στα έξι (6) ακαδημαϊκά εξάμηνα.

Με απόφαση της Συνέλευσης είναι δυνατή η αναστολή της φοίτησης κατά τη διάρκεια των τριών εξαμήνων διδασκαλίας, κατόπιν πλήρως αιτιολογημένης αίτησης του μεταπτυχιακού φοιτητή. Στη διάρκεια της αναστολής αίρεται η φοιτητική ιδιότητα και όλα τα σχετικά δικαιώματα των φοιτητών. Ο χρόνος αναστολής δεν δύναται να υπερβαίνει τα δύο εξάμηνα και δεν προσμετράται στο συνολικά επιτρεπόμενο ανώτατο χρονικό όριο φοίτησης.

ΑΡΘΡΟ 6

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

Το ΠΜΣ ξεκινά το χειμερινό εξάμηνο εκάστου ακαδημαϊκού έτους. Στην αρχή κάθε χρονιάς ορίζεται με κλήρωση για κάθε φοιτητή του ΠΜΣ ένα μέλος ΔΕΠ ως ακαδημαϊκός σύμβουλος. Οι φοιτητές οφείλουν να έρχονται σε επαφή με τον σύμβουλό τους για κάθε πρόβλημα, το οποίο ενδέχεται να επηρεάσει την ομαλή πορεία των σπουδών τους.

Για την απόκτηση ΔΜΣ απαιτούνται συνολικά εκατόν είκοσι (120) πιστωτικές μονάδες (ECTS). Τα μαθήματα κάθε ΠΜΣ αντιστοιχούν σε εξήντα (90) πιστωτικές μονάδες και η Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία σε τριάντα (30) πιστωτικές μονάδες (ECTS).

Η διδασκαλία των μαθημάτων γίνεται διά ζώσης στις εγκαταστάσεις της Φιλοσοφικής Σχολής του ΕΚΠΑ ή και εξ αποστάσεως, με συστήματα τηλε-εκπαίδευσης.

Τα μαθήματα, καθώς και τα προσφερόμενα κάθε έτος σεμινάρια, οργανώνονται σε εξάμηνα, πραγματοποιούνται σε εβδομαδιαία βάση και διεξάγονται στην ελληνική ή/και την ιταλική γλώσσα.

Οι φοιτητές υποχρεούνται να παρακολουθήσουν και να εξεταστούν σε τρία (3) από τα μαθήματα που προσφέρονται κάθε εξάμηνο. Καθένα από τα τρία αυτά μαθήματα αντιστοιχεί σε δέκα (10) πιστωτικές μονάδες (ECTS). Ο φόρτος εργασίας των φοιτητών αποτιμάται σε περίπου 750 ώρες ανά εξάμηνο. Επιτρέπεται η παρακολούθηση και εξέταση επιπλέον μαθημάτων ανά εξάμηνο μόνο εφόσον αυτά ανήκουν σε εξάμηνο μικρότερο από εκείνο στο οποίο είναι εγγεγραμμένοι οι φοιτητές.

Τα μαθήματα κατανέμονται στα τρία εξάμηνα διδασκαλίας ως εξής:

Α' Εξάμηνο			
	Μαθήματα*	Διδ. Ώρες	ECTS
1	Μεθοδολογία της επιστημονικής έρευνας	3	10
2	Η συμβολή των Ελλήνων στη διαμόρφωση της Κλασικής και Μεσαιωνικής Λατινικής Λογοτεχνίας-Ελληνορωμαϊκά πρότυπα στη Λογοτεχνία της Δύσης	3	10
3	Ιταλική Αναγέννηση και ελληνικές επιδράσεις, Ουμανισμός και νεο-ουμανιστικές αναβιώσεις στην ελληνική διανόηση	3	10
4	Αθήνα-Ρώμη: αμφίδρομες πολιτισμικές σχέσεις	3	10
5	Φιλολογία και Τυπογραφία: από τον χειρόγραφο κώδικα στο έντυπο βιβλίο	3	10
6	Μουσικοί «διάλογοι» μεταξύ λατινόφωνης Δύσης και ελληνόφωνης Ανατολής: Μεσαίωνας-Αναγέννηση	3	10
7	Νεοελληνική Διασπορά στην Ιταλική Χερσόνησο	3	10
	Σύνολο	9	30 ECTS
Β' Εξάμηνο			
	Μαθήματα*	Διδ. Ώρες	ECTS
1	Ο Πολιτισμός της Ελληνόφωνης Ιταλίας κατά τη Βυζαντινή περίοδο	3	10

2	Η Τέχνη στις λατινοκρατούμενες περιοχές του ελληνικού χώρου	3	10
3	Λατινικές Κυριαρχίες στην Ανατολική Μεσόγειο	3	10
4	Η Λογοτεχνία στις βενετοκρατούμενες περιοχές του ελληνικού Χώρου	3	10
5	Η Ελλάδα στη Λογοτεχνία της Ιταλικής Παλιγγενεσίας	3	10
6	Ταξιδιωτική Λογοτεχνία: Η Ελλάδα στα περιηγητικά κείμενα Ιταλών Λογίων	3	10
7	Το μουσικό αποτύπωμα των ελληνοϊταλικών αλληλεπιδράσεων κατά τους νεότερους χρόνους	3	10
	Σύνολο	9	30
Γ' Εξάμηνο			
	Μαθήματα*	Διδ. ώρες	ECTS
1	Ιταλία και Νεοέλληνες Λογοτέχνες	3	10
2	Ελληνοϊταλικές αλληλεπιδράσεις στον χώρο της Δραματουργίας	3	10
3	Αρχεία και Πηγές για τις αμφίδρομες ελληνοϊταλικές σχέσεις στην Ιστορία και τον Πολιτισμό	3	10
4	Η Ελλάδα στη Σύγχρονη Ιταλική Λογοτεχνία και η Σύγχρονη Ιταλική Λογοτεχνία στην Ελλάδα	3	10
5	Ελληνοϊταλικά Θέματα Ιστορίας των Ιδεών και του Πολιτισμού	3	10
6	Ελληνικές επιδράσεις σε Ιταλούς διανοούμενους του 20ού αιώνα	3	10
7	Ρητορική παράδοση και Ιταλική μουσική δημιουργία (16 ^{ος} -21 ^{ος} αιώνας)	3	10
	Σύνολο	9	30
Δ' Εξάμηνο			ECTS
	Εκπόνηση Διπλωματικής Μεταπτυχιακής Εργασίας (ΔΜΕ)		30
	Σύνολο		120

Η ανακατανομή των μαθημάτων στα εξάμηνα γίνεται με απόφαση της Συνέλευσης κατόπιν εισήγησης της ΣΕ. Οι εισαχθέντες φοιτητές προ της επανίδρυσης του ΠΜΣ (2018-19) ακολουθούν το πρόγραμμα σπουδών του έτους εισαγωγής τους ως προς τον αριθμό των μαθημάτων.

B. Περιεχόμενο/Περιγραφή μαθημάτων

A' Εξάμηνο

1. Μεθοδολογία της Επιστημονικής Έρευνας

Ο στόχος του συγκεκριμένου μαθήματος είναι η διδασκαλία στους/στις φοιτητές/-τριες της συγγραφής μιας επιστημονικής εργασίας, προαπαιτούμενο της οποίας είναι η έρευνα. Τα βασικά εργαλεία (Βιβλιοθήκες, Διαδίκτυο) θα αποτελέσουν τις αρχές οργάνωσης για τη συγκέντρωση Βιβλιογραφίας, που θα οδηγήσει στη συλλογή υλικού για τη συγγραφή μιας επιστημονικής εργασίας. Στο πλαίσιο του συγκεκριμένου μαθήματος θα παρουσιαστούν όλα τα βήματα που χρειάζονται για την οργάνωση της έρευνας στις ανθρωπιστικές επιστήμες με μεθοδολογικά σύγχρονο και ορθό τρόπο. Μερικά από τα επιμέρους θέματα που θα αναλυθούν είναι:

- Οι επιστημολογικές και οι παρεπόμενες μεθοδολογικές διαφορές μεταξύ των ανθρωπιστικών και των θετικών επιστημών και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των πρώτων.
- Η χρήση της γλώσσας στην επιστήμη και ιδιαίτερα στις ανθρωπιστικές επιστήμες.
- Τα διαφορετικά κειμενικά γένη των ερευνητικών εργασιών και ο ακαδημαϊκός λόγος που σχετίζεται με αυτά.
- Τα ποικίλα βιβλιογραφικά πρότυπα και οι αντίστοιχες τυποτεχνικές συμβάσεις που απαιτούνται για τη σύνταξη της εργασίας.
- Η ποιοτική και η ποσοτική εξαγωγή δεδομένων στις ανθρωπιστικές επιστήμες (σύνταξη ερωτηματολογίων, συνέντευξη, αποδελτίωση κ.ά.)
- Η χρήση του διαδικτύου για την υποστήριξη της ερευνητικής εργασίας σε όλα της τα στάδια.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Bakhtin, M.M. «Προς μια μεθοδολογία των ανθρωπιστικών επιστημών». (μτφρ. Μ. Γνησίου, Δ. Αγγελάτος), *Σημείο* 3 (1995-1996), 170-185· Eco, Umb. 1994. *Πώς γίνεται μια διπλωματική εργασία*. (μτφρ. Μ. Κονδύλη). Αθήνα: Νήσος. Martin, J. R. & M.A.K. Halliday. 2004. *Η γλώσσα της επιστήμης*. (μτφρ. Γ. Γιαννουλοπούλου). Αθήνα: Μεταίχμιο. Παππάς, Θ. 2002. *Η μεθοδολογία της επιστημονικής έρευνας στις ανθρωπιστικές επιστήμες*. Αθήνα: Καρδαμίτσα.

2. Η συμβολή των Ελλήνων στη διαμόρφωση της Κλασικής και Μεσαιωνικής Λατινικής Λογοτεχνίας–Ελληνορωμαϊκά πρότυπα στη Λογοτεχνία της Δύσης

Η Ελλάδα μάς άφησε την πρώτη πραγματική λογοτεχνία του δυτικού κόσμου. Εντυπωσιακή είναι η επίδραση που ασκούσαν σχεδόν σε όλες τις εποχές και

σε όλες τις χώρες τα ελληνικά έργα, η ελληνική σκέψη, ακόμα και οι ελληνικές λέξεις.

Οι Έλληνες επινόησαν σχεδόν όλα τα λογοτεχνικά είδη που χρησιμοποιούμε σήμερα: την τραγωδία, την κωμωδία, το έπος. Το θέατρο της Ρώμης ήταν συχνά απλή μετάφραση των ελληνικών έργων, μερικές φορές επηρεασμένο και προσαρμοσμένο αλλά με έμπνευση από το ελληνικό. Το ρωμαϊκό έπος με τον Βεργίλιο ακολουθεί τον Όμηρο και τον μιμείται σε σημαντικά αποσπάσματα. Στον Κικέρωνα συναντάμε πότε τον Πλάτωνα και πότε τον Ισοκράτη. Στον Οβίδιο και ακόμη περισσότερο στον Προπέρτιο συναντάμε τις αναμνήσεις των Αλεξανδρινών ποιητών. Αν, λοιπόν, όλοι αυτοί οι συγγραφείς τροποποίησαν τα λογοτεχνικά είδη που κληρονόμησαν και απόκτησαν καινούργιες αξίες και ενδιαφέροντα, είναι επειδή ξεκινούσαν από τα ελληνικά πρότυπα και αντλούσαν από τις δικές τους ιδέες. Ο Ρωμαϊκός κόσμος είναι από πολλές απόψεις η συνέχεια του ελληνικού. Αν, για παράδειγμα, ο Όμηρος είναι ο πρώτος μεγάλος ευρωπαίος ποιητής, ο Βεργίλιος θεωρείται ένας από τους «Πατέρες της Ευρώπης».

Όλοι οι λαοί της Δύσης στράφηκαν στη Ρώμη και στην Ελλάδα αναζητώντας καθοδήγηση, και έτσι μπόρεσαν να εκφραστούν με δύναμη και χάρη, διασκεύαζοντας κατά βάση τα υψηλότερα υφολογικά τεχνάσματα των Ελλήνων και των Ρωμαίων. Οι ελληνικές τραγωδίες παίζονται παντού, από τη Γερμανία ως την Ιαπωνία και από τη Σουηδία ως τις Ηνωμένες Πολιτείες. Η Ηλέκτρα ή η Μήδεια, λευκή μαύρη ή κίτρινη, παραμένουν ίδιες. Ο δρόμος της μόρφωσης των Ευρωπαίων περνά μέσα από την ελληνολατινική καλλιέργεια, και τα κλασικά κείμενα συγκινούν τους νέους κάθε εποχής και δημιουργούν νέους δεσμούς μεταξύ των λαών. Η ευρωπαϊκή λογοτεχνία γίνεται το καθρέφτισμα της μακρόχρονης συνάντησης Ελλάδας-Ρώμης. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι Ρωμαίοι είναι ο πρώτος δυτικός λαός που υπέβαλε σε συστηματική κριτική την Ελλάδα και τους Έλληνες, και είναι ενδιαφέρον ότι την κριτική αυτή στάση την κληροδότησε στους νεότερους ευρωπαϊκούς λαούς.

Το μεταπτυχιακό μάθημα με τον αναφερόμενο τίτλο στόχο έχει να αναδείξει τη μοναδική και γοητευτική αυτή σχέση ανάμεσα στην Ελλάδα και τη Ρώμη, και παράλληλα να εξετάσει τη διαρκή διαδικασία παιδείας με τη μίμηση της ελληνορωμαϊκής λογοτεχνίας και την αφομοίωση των επιτευγμάτων της από τους ευρωπαϊκούς λαούς. Ο σύγχρονος κόσμος μας συνεχίζει από πολλές απόψεις τον κόσμο της Ελλάδας και της Ρώμης. Ο ελληνορωμαϊκός πολιτισμός δίδαξε και έδωσε σε κάθε εποχή ένα διαφορετικό μάθημα. Οι διδασκόμενοι μεταπτυχιακοί φοιτητές καλούνται να ερευνήσουν τα ποικίλα θέματα που ανακύπτουν και με γνώση της κλασικής αρχαιότητας να επεκτείνουν την έρευνά τους στις νεότερες και σύγχρονες σχέσεις των δύο ευρωπαϊκών χωρών στη λογοτεχνία, την ιστορία και τον πολιτισμό.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Για την Κλασική Αρχαιότητα: ΒΟΥΡΒΕΡΗ Κ. *Εισαγωγή εις την Αρχαιογνωσίαν και την Κλασσικήν Φιλολογίαν*, εκδ. Ελληνικής Ανθρωπιστικής Εταιρείας, Αθήναι 1967· ΚΕΝΤΡΩΤΗ Γ. *Ο τέλειος ρήτορας*, εκδ. Πόλις, Αθήνα 2008· ΠΑΠΑΓΓΕΛΗ Θ. *Η Ρώμη και ο κόσμος της*, εκδ. Ίδρυμα Μανώλη Τριανταφυλλίδη (Ι.Ν.Σ.) ΑΠΘ, Θεσσαλονίκη 2005· ΠΕΤΡΟΧΕΙΛΟΥ Ν. *Ρωμαίοι και Ελληνισμός. Μια διαλεκτική σχέση*, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 1984· DE ROMILLY J. *Γιατί η Ελλάδα*, μτφρ. Α.Μ. Αθανασίου, Κ. Μηλιαρέση, εκδ. Το Άστυ, Αθήνα 1996· DE ROMILLY J. *Πόσο επίκαιρη είναι η αθηναϊκή δημοκρατία σήμερα*; μτφρ. Ε.Οικονόμου, εκδ.Ερμής, Αθήνα 2009· GRAF F. *Εισαγωγή στην Αρχαιογνωσία*, μτφρ. Δ. Νικήτα, εκδ. Παπαδήμα, Αθήνα 2001· HIGHET G. *Η κλασική παράδοση – Ελληνικές και ρωμαϊκές επιδράσεις στη λογοτεχνία της Δύσης*, μτφρ. Τ. Μαστοράκη εκδ. ΜΙΕΤ, Αθήνα 1988· LATACZ J. *Όμηρος, ο θεμελιωτής της ευρωπαϊκής λογοτεχνίας*, μτφρ. Εβ. Σιστάκου, εκδ. Δ. Ν. Παπαδήμα, Αθήνα 2000· NICHOLAS D. *Η εξέλιξη του μεσαιωνικού κόσμου*, μτφρ. Μ. Τζιαντζή, εκδ. ΜΙΕΤ, Αθήνα 1999· PANDOLFI V. *Il teatro drammatico di tutto il mondo dale origine a oggi*, edizioni Moderna Italia, 1959· SETTIS S. *Το μέλλον του «κλασικού»*, μτφρ. Α. Γιακουμακάτος, εκδ. Νεφέλη, Αθήνα 2006· WEISE OS. *Χαρακτηρισμός της Λατινικής Γλώσσας*, μτφρ. Γ. Γρατσιάτου, Βιβλιοθήκη Μαρασλή, εν Αθήναις 1905.

Για τον Λατινικό Μεσαίωνα: Ε. Αρβελέρ - Μ. Aymard, *Οι Ευρωπαίοι, Α' τόμος «Αρχαιότητα – Μεσαίωνας - Αναγέννηση»*, τ. Β' Νεότερη και Σύγχρονη εποχή, εκδ. Σαββάλας, Αθήνα 2003· Σ. Πριόβολου, *Carmina Burana veris et amoris*, εκδ. Δ.Ν. Παπαδήμα, Αθήνα 1994· Σ. Πριόβολου, *Dario Fo, ένας σύγχρονος goliardus: Mistero Buffo – Carmina Burana*, εκδ. Περίπλους, Αθήνα 2001· Σ. Πριόβολου, *“Rosa Fresca Aulentissima”*, το μεσαιωνικό ερωτικό ποίημα με το μάτι των φιλολόγων και του Νομπελίστα Dario Fo, εκδ. Περίπλους, Αθήνα 2009. Ιταλική έκδοση Casa Editrice Carabba, Lanciano 2011· Σ. Πριόβολου, *Οι Ελληνορωμαϊκές Ρίζες της Ευρώπης μέσα από τον στοχασμό ευρωπαίων μελετητών*, εκδ. Πεδίο, Αθήνα 2014· S. Priovolou, *Le radici greco-romane dell’Europa attraverso il pensiero degli studiosi europei*, ed. Aracne, Canterano (RM), Italia 2018· Σπ. Σκιαδαρέση (επιμ. μτφρ., σχόλια), *Τροβαδούροι: οι Προβηγγιανοί Ποιητές και Τραγουδιστές του Μεσαίωνα*, εκδ. Γαβριηλίδη, Αθήνα 1999· Ζ. Τσιρπανλή, *Η Μεσαιωνική Δύση (5^{ος}-15^{ος} αι.)*, εκδ. Βάνιας, Θεσσαλονίκη 2004· Er. Bormenah, *Η Πατριαρχία-η προέλευση και το μέλλον του κοινωνικού μας συστήματος*, μτφρ. Δ. Κούρτοβικ, εκδ. ΜΙΕΤ, Αθήνα 2001· J. Burckhardt, *Ο πολιτισμός της Αναγέννησης στην Ιταλία*, μτφρ.Μ.Τοπάλη, εκδ. Νεφέλη, Αθήνα 1997· E. R. Doddds, *Οι Έλληνες και το παράλογο*, μτφρ. Γ. Γιατρομανωλάκη, εκδ. Καρδαμίτσα, Αθήνα 1977· U. Eco, *Η ιστορία της ομορφιάς*, μτφρ. Δότση-Ρομποτή, επιμ. Α. Χρυσοστομίδα, εκδ. Καστανιώτης, Αθήνα 2004· U. Eco, *Η ομορφιά της λίστας*, μτφρ. Δότση- Α. Χρυσοστομίδα, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 2009· N. Festa, *Ουμανισμός. Τα κλασσικά γράμματα στην Αναγέννηση*, επιμέλεια Άρκος και Σάντης Ρ. Αποστολίδης, Νέα Ελληνικά, Αθήνα 2000· S. Goughenem, *Ο Αριστοτέλης στο Μον-Σαιν-Μισέλ. Οι ελληνικές ρίζες της χριστιανικής Ευρώπης*, μτφρ. Φ. Γαϊδατζή, Φ.Μπούμπουλη, εκδ. Ολκός, Αθήνα 2008· J. Le Goff, *Η Ευρώπη γεννήθηκε τον Μεσαίωνα*; μτφρ. Ε. Ζέη, Εκδ. Πόλις, Αθήνα 2006· F. Nemo, *Τι είναι η Δύση*; μτφρ. ΠΜΣ Μετάφρασης-Μεταφρασεολογίας ΕΚΠΑ, εκδ. Εστία, Αθήνα 2008· D. Nicholas, *Η εξέλιξη του μεσαιωνικού κόσμου*, μτφρ. Μ.Τζιαντζή, ΜΙΕΤ, Αθήνα 1999· A. Pertusi, *Leonzio Pilato fra Petrarca e Boccaccio*, Venezia-Roma 1964 (rist. Venezia

1972)· J. Smith, *Η Ευρώπη μετά τη Ρώμη. Μια νέα πολιτισμική ιστορία 500-1000*, μτφρ. Ν. Κούτρας, εκδόσεις του Εικοστού Πρώτου, Αθήνα 2008.

3. Αθήνα-Ρώμη: αμφίδρομες πολιτισμικές σχέσεις

Με βάση τη συνολική μελέτη φιλολογικών κυρίως πηγών επιχειρείται η συγκριτική παρουσίαση βασικών χαρακτηριστικών της θρησκείας στην αρχαία Ελλάδα και στην αρχαία Ρώμη. Η ελληνική αρχαιότητα απασχολεί κυρίως στην αθηναϊκή εκδοχή της, ενώ αφετηρία της συζήτησης για την αρχαία Ρώμη είναι μια σύντομη και γενική προσέγγιση της αυγούστειας θρησκευτικής μεταρρύθμισης, που συνδυάστηκε με την προσπάθεια ενίσχυσης ή διαμόρφωσης της ιστορικής μνήμης προς συγκεκριμένη κατεύθυνση, τη διατήρηση ή τη διαμόρφωση μιας ρωμαϊκής ταυτότητας που αφορούσε συνολικά την ιταλική χερσόνησο και όχι τη Ρώμη αποκλειστικά. Η αναβίωση παλαιών εθίμων και θρησκευτικών τελετουργικών, η επισκευή, αποκατάσταση και συντήρηση παλαιών ναών και ιερών, η επανασύσταση των ιερατικών συλλόγων, η λατρεία παραδοσιακών θεών ή η εισαγωγή νέων λατρειών, είναι εξελίξεις που λειτουργούν παράλληλα με την αναβίωση συγκεκριμένων όψεων του ρωμαϊκού παρελθόντος που περισσότερο ή λιγότερο εμφανώς αναδεικνύουν τη σπουδαιότητα του ρόλου του *princeps*. Στο πλαίσιο αυτό επισημαίνονται ιδιαίτερα εκείνες οι πτυχές του ρωμαϊκού παρελθόντος που αποκαλύπτουν συμπτώσεις ή αντιθέσεις με το ελληνικό στοιχείο, καθώς το τελευταίο αποτελεί διαχρονικά για τους Ρωμαίους σημείο αναφοράς. Πέρα από το βασικό θέμα της θρησκείας, γίνεται συγκριτική αναφορά και σε άλλα κοινωνικά ζητήματα, όπως είναι η θέση της γυναίκας, ο γάμος, η ενίσχυση της τεκνογονίας. Επιχειρείται, τέλος, παράλληλα, η συζήτηση θεμάτων όπως ο μύθος/ οι μύθοι στο ελληνικό και στο ρωμαϊκό σύμπαν και η επανερμηνεία γνωστών μυθολογικών επεισοδίων της ελληνικής παράδοσης μέσα από το πρίσμα της ρωμαϊκής πραγματικότητας που διακρίνεται από πρόταξη πολιτικών σκοπών.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Walter Burkert, *Ελληνική Θρησκεία, Αρχαϊκή και κλασική εποχή*, Αθήνα 1993· M. P. Nilsson, *Ιστορία της αρχαίας Ελληνικής θρησκείας*, Αθήνα 1999· *Oxford Classical Dictionary*, 3η έκδοση· Pauly-Wissowa, *Real Encyclopedie*. Michael Lipka, *Roman Gods: A Conceptual Approach. Religions of the Graeco-Roman World*, 167, Leiden/Boston: Brill, 2009. Alessandra Coppola, *Archaologia e propaganda, I Greci, Roma e l'Italia, L'Erma di Bretschneider* 1995· Andrew Wallace-Hadrill, «The Golden Age in Augustan ideology», in *Studies in Ancient Greek and Roman Society*, edited by Robin Osborne, Cambridge 2004· Arnaldo Momigliano, *Saggi di storia della religione romana, Studi e lezioni 1983-1986*, a cura di Riccardo Di Donato, Morcelliana, Brescia 1988· *Death and Disease in the Ancient City*, edited by Valerie M. Hope and Eireann Marshal, London and New York, Routledge, 2000· *Dulce et decorum est pro patria mori, La morte in combattimento dell'antichità*, a cura di Marta Sordi, Milano 1990·

Erich S. Green, *Culture and National Identity in Republican Rome*, London, Duckworth 1993. Sylvia Estienne, Dominique Jaillard, Natacha Lubtchansky, Claude Pouzadoux (dir.), *Image et religion dans l'Antiquité gréco-romaine, Actes du colloque de Rome*, 11-13 décembre 2003, organisé par l'École française d'Athènes, l'ArScAn (CNRS, Paris I, Paris X), l'équipe ESPRI et l'ACI jeunes chercheurs ICAR, Naples, Centre Jean Bérard/École française d'Athènes, 2008. James B. Rives, *Religion in the Roman Empire*, Blackwell, Oxford 2007. Jason P. Davies, *Rome's Religious History. Livy, Tacitus and Ammianus on their Gods*, Cambridge University Press, Cambridge 2004. *L'armée romaine et la religion sous le Haut-Empire romain*, Rassemblés et édités par Catherine Wolff avec la collaboration de Yann Le Bohec, *Actes du quatrième Congrès de Lyon organisé les 26-28 octobre 2006 par l'Université Lyon3, Cergo* 2009. Martin Goodman, *The Roman World, 44 BC-AD 180*, Routledge, London-New York 1997. Paul Zanker, *The Power of Images in the Age of Augustus*, Translated by Alan Saphiro, Ann Arbor 1988. Vestal Virgins, *Sibyls and Matrons. Women in Roman Religion*, by Sarolta A. Tacacs, University of Texas Press 2008. Agostino Pastorino, *La religione romana, problemi di storia*, Milano 1975. Aline Rousselle, *La contamination spirituelle*, Les Belles Lettres. Anna Clark, *Divine Qualities, Cult and Community in Republican Rome*, Oxford University Press 2007. Raymond Bloch, *Recherches sur les religions de l'Antiquité Classique*, Paris 1980. Clifford Ando, *The Matter of Gods, Religion and the Roman Empire*, University of California Press, Berkeley, Los Angeles 2009. Eric Orlin, *Temples, Religion and Politics in the Roman Republic*, Leiden-New York-Koln, E.J. Brill, 1997. Jean Bayet, *La religion romaine. Histoire politique et psychologique*, Paris, Payot, 1976. John Scheid, *La religion des Romains*, Paris 1998. John Scheid, *Religion et piété à Rome*, Paris 1985.

4. Ιταλική Αναγέννηση, Ουμανισμός και νεο-ουμανιστικές αναβιώσεις στην ελληνική διανόηση

Στο πλαίσιο του μαθήματος εξετάζεται ένα ευρύ φάσμα θεμάτων, μεταξύ των οποίων αναφέρονται, ενδεικτικά, τα εξής:

- Η ουμανιστική θεώρηση της ελληνικής αρχαιότητας. Έννοια του ουμανιστή, του Ουμανισμού και της Αναγέννησης. Χρονικά όρια της Ιταλικής Αναγέννησης. Ελληνικές επιδράσεις που δέχτηκε η ιταλική λογοτεχνία της προαναγεννησιακής και της αναγεννησιακής περιόδου, από τον 14ο μ.Χ. έως τον 16ο μ.Χ. αιώνα.
- Διερεύνηση της αναβίωσης του αρχαιοελληνικού πνεύματος στην ουμανιστική σκέψη και τη λογοτεχνία της εποχής, κατά την οποία παρατηρείται μια ιδιόζουσα «αναγέννηση» του αρχαίου κόσμου.
- Δραστηριότητες Ιταλών ουμανιστών και λογίων του Βυζαντίου. Σχέσεις μεταξύ τους. Παρουσία Βυζαντινών διανοουμένων στην Ιταλία, συμβολή στην καλλιέργεια και πρόοδο των ελληνικών σπουδών.
- Κείμενα Ιταλών λογοτεχνών που αναφέρονται σε Έλληνες διανοητές, στον Ελληνισμό και τον ελληνικό χώρο. Μεταφράσεις,

μελέτες και σχολιασμοί ελληνικών κειμένων στην Ιταλία. Σχέσεις λογίων της Ιταλίας με την ελληνική γλώσσα και γραμματεία.

- Τα μεγάλα ουμανιστικά κέντρα στην Ιταλία. Η Φλωρεντία «λίκνο του Ουμανισμού και της Αναγέννησης».
- Ο ρόλος των Πανεπιστημίων και των Ακαδημιών.
- Λογοτεχνικά είδη ή τάσεις που απηχούν κλασικά πρότυπα και καλλιεργήθηκαν εκείνη την περίοδο.
- Η παρουσία και η σημασία της μυθολογίας στη λογοτεχνία της εποχής.
- Το αρκαδικό ιδεώδες.
- Λαμπρές προσωπικότητες και ένδοξα γεγονότα της ελληνικής ιστορίας σε λογοτεχνικά κείμενα. Ανακλήσεις ιστορικών μεγαλείων, νοσταλγία της αίγλης των αρχαιοελληνικών πόλεων.
- Εξέταση αντιπροσωπευτικών λογοτεχνικών κειμένων. Ανάλυση αποσπασμάτων (πραγματειών, επικών, λυρικών και βουκολικών ποιημάτων, δραμάτων, νουβελών κ.λπ.).
- Ο Νεο-Ουμανισμός (Nuovo Umanesimo) στην Ιταλία του Εικοστού αιώνα.
- Η Ιταλική Αναγέννηση, οι κορυφαίοι εκπρόσωποι και τα διασημότερα λογοτεχνήματά της στο έργο Ελλήνων διανοουμένων.

5. «Φιλολογία και τυπογραφία. Από τον χειρόγραφο κώδικα στο έντυπο βιβλίο»

Αντικείμενο του μαθήματος είναι η μελέτη της ιστορίας του βιβλίου από την αρχαιότητα έως και την εμφάνιση της τυπογραφίας. Διερευνάται η φιλολογική δραστηριότητα των Ιταλών ουμανιστών και η καθοριστική επίδραση της τυπογραφίας στη διάδοση της κλασικής γραμματείας και τη διαμόρφωση των κατευθύνσεων της λογοτεχνικής παραγωγής της Αναγέννησης.

Ειδικότερα θέματα που εξετάζονται:

- Το βιβλίο κατά την αρχαιότητα - η μετάβαση από τον κύλινδρο στον κώδικα.
- Η φιλολογική δραστηριότητα κατά τους ελληνιστικούς και ρωμαϊκούς χρόνους.
- Ουμανισμός και Φιλολογία.
- Το φιλολογικό έργο των Ιταλών ουμανιστών και η καθοριστική συμβολή της Λατινικής και της Αρχαίας Ελληνικής στη διαμόρφωση του ουμανιστικού ιδεώδους. Απηχήσεις των κλασικών στα λατινικά έργα λογίων ουμανιστών.
- Η συγκρότηση των βιβλιοθηκών. Από τις μοναστηριακές στις ουμανιστικές βιβλιοθήκες. Ανακαλύψεις και συλλογές.

- Η τυπογραφία στην Ιταλία της Αναγέννησης. Η μετάβαση από τα χειρόγραφα στα έντυπα βιβλία. Εκδοτική δραστηριότητα - μεταφράσεις. Έλληνες - Ιταλοί λόγιοι στην υπηρεσία του εντύπου.

Ενδεικτική βιβλιογραφία:

Reynolds L.–Wilson N., *Αντιγραφείς και Φιλολόγοι*, μτφ. Ν. Παναγιωτάκη, Μορφωτικό Ίδρυμα Έθνικής Τραπέζης, Αθήνα 1981, τίτλος πρωτοτύπου: *Oxford Scribes and Scholars, A Guide to the Transmission of Greek and Latin Literature*, University Press, London 1975 (2)· Richardson B., *Τυπογραφία, Συγγραφείς και Αναγνώστες στην Ιταλία της Αναγέννησης*, μτφ. Ε. Παπαδάκη, Μορφωτικό Ίδρυμα Έθνικής Τραπέζης, Αθήνα 2014, τίτλος πρωτοτύπου: *Printing, Writers and Readers in Renaissance Italy*, Cambridge University Press, 1999· West M., *Κριτική τῶν Κειμένων και Τεχνική τῶν Ἐκδόσεων, Ὅπως ἐφαρμόζονται στους Ἑλληνες και Λατίνους συγγραφείς*, μτφ. Γ.Μ. Παρασόγλου, Δαίδαλος – Ι. Ζαχαρόπουλος, Αθήνα 1989, τίτλος πρωτοτύπου: *Textual Criticism and Editorial Technique, Applicable to Greek and Latin Texts*, Stuttgart 1973.

6. Μουσικοί «διάλογοι» μεταξύ λατινόφωνης Δύσης και ελληνόφωνης Ανατολής: Μεσαίωνας - Αναγέννηση

Κατά τη διάρκεια της μεσαιωνικής και πρώιμης νεότερης ευρωπαϊκής περιόδου, οι στενές, αν και συχνά τεταμένες σχέσεις Δύσης και Ανατολής, ευνόησαν την αλληλεπίδραση στον τομέα των τεχνών. Ενώ όμως η καλλιτεχνική αποτύπωση είναι σαφέστερα έκδηλη στα λογοτεχνικά και εικαστικά έργα, η αντίστοιχη μουσική έκφανση δεν είναι ευρέως γνωστή, εν μέρει εξ αιτίας της φευγαλέας φύσης του μουσικού έργου, που προϋποθέτει την διαδικασία της εκτέλεσης ως κυρίαρχου μέσου επικοινωνίας με το ευρύτερο κοινό. Μέσα από το μεταπτυχιακό αυτό μάθημα θα διερευνηθούν βασικές πτυχές των μουσικών ανταλλαγών μεταξύ λατινόφωνης Δύσης και ελληνόφωνης Ανατολής κατά τη διάρκεια του Μεσαίωνα και της Αναγέννησης. Θα εξεταστούν κατ' αρχήν οι μεσαιωνικές ερμηνείες— και παρερμηνείες— των αρχαιοελληνικών θεωρητικών πηγών για τη μουσική καθώς και η ανεξίτηλη σφραγίδα του βυζαντινού συστήματος των ήχων στο θεωρητικό υπόβαθρο της δυτικοευρωπαϊκής μουσικής. Στη συνέχεια το μάθημα θα εστιάσει στη λατινο-ιταλική μουσική δημιουργία που συνδέεται με τον ελληνικό χώρο κατά την περίοδο του ύστερου Μεσαίωνα και της Αναγέννησης, εξερευνώντας τρεις βασικούς άξονες: α) ιστορικά γεγονότα που αφορούν τον ελληνικό χώρο και μνημονεύτηκαν σε μουσικές συνθέσεις Ιταλών και Γαλλο-φλαμανδών συνθετών στην υπηρεσία Ιταλών ηγεμόνων, β) τον ρόλο του αρκαδικού μύθου στην ιταλική μουσική και γ) την παρουσία μουσικών από τη βενετοκρατούμενη Ελλάδα σε ιταλικές αυλές. Θα αναδειχθούν έτσι μουσικά έργα, πραγματείες, ποιητικά κείμενα και φυσιογνωμίες που μαρτυρούν τις αλληλεπιδράσεις Ιταλικού και Ελληνικού χώρου και τον ρόλο των εξ Ανατολής

επιρροών πάνω στο πολιτιστικό τοπίο που διαμόρφωσε τη νεότερη ευρωπαϊκή περίοδο.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Καίτη Ρωμανού, *Η παράδοση της ελληνικής θεωρίας της μουσικής στον δυτικό Μεσαίωνα και την Αναγέννηση*, Αθήνα 2002· Oliver Strunk (ed.), *Source Readings in Music History*, vol. 1, *Greek Views of Music* και vol. 2, *The Renaissance*, New York 1998· Margaret Vardell Sandresky, "The Golden Section in Three Byzantine Motets of Dufay," *Journal of Music Theory* 25, no. 2 (1981)· Giuseppe Gerbino, *Music and the Myth of Arcadia in Renaissance Italy*, Cambridge 2009· Νικόλαος Μ. Παναγιωτάκης, *Η παιδεία και η μουσική στην Κρήτη κατά τη Βενετοκρατία*, Κρήτη 1990· idem, *Φραγκίσκος Λεονταρίτης (Londariti): Κρητικός μουσικοσυνθέτης του 16^{ου} αιώνα*, Αθήνα 1990· Πύρρος Μπαμίχας, *Δυτική Μουσική στη Βενετοκρατούμενη Ελλάδα*, Αθήνα 2015· Andrea Cappelli, *Gion. ed Isacco Argyropulo*, Archivio storico lombardo, 2nd series 8 (1891)· Jonathan Harris, *Greek Emigres in the West, 1400-1500*, Camberley 1995 (για τον Ιωάννη και Ισαάκ Αργυρόπουλο).

7.Νεοελληνική Διασπορά στην Ιταλική Χερσόνησο

Η ελληνική προεπαναστατική ιστορία μπορεί να γίνει κατανοητή μόνον ως ιστορία ενός έθνους γεωγραφικά κατακερματισμένου. Στους ύστερους μεσαιωνικούς χρόνους μεγάλος αριθμός Ελλήνων ακολούθησαν το δρόμο της μετανάστευσης για μια σειρά από λόγους που συνδέονταν τόσο με την απειλητική προέλαση των Οθωμανών όσο και με τις επαγγελματικές ευκαιρίες που παρουσιάζονταν εκτός του κατακτημένου ελληνικού χώρου. Η Ιταλική Χερσόνησος υπήρξε προνομιακός χώρος υποδοχής Ελλήνων, καθώς, πέρα από τη γεωγραφική γειτνίαση, πρόσφερε σημαντικά πολιτικά, οικονομικά και πολιτιστικά κίνητρα. Αρκετές από τις πληθυσμιακές συγκεντρώσεις των Ελλήνων στα διάφορα κράτη της χερσονήσου έλαβαν θεσμική μορφή και επισημοποίησαν τις οργανωτικές τους δομές, συγκροτώντας κοινοτικά σώματα, τα οποία εξελίχθηκαν σε σημεία αναφοράς για τη συλλογική ζωή των Ελλήνων τόσο της διασποράς όσο και των κατακτημένων βενετικών και οθωμανικών επικρατειών.

Κύριο αντικείμενο του παρόντος μαθήματος θα αποτελέσει η πολύπλευρη εξέταση του φαινομένου της Ελληνικής Διασποράς στην Ιταλική χερσόνησο, ενταγμένο στο διεθνές πλαίσιο ανάλογων κοινωνικών φαινομένων των Ύστερων Μεσαιωνικών και Νεότερων Χρόνων, καθώς και η μελέτη της οργάνωσης και του ειδικού ρόλου των επιμέρους Κοινοτήτων των Ελλήνων σε σχέση με τον εθνικό κορμό. Κεντρικό ρόλο στο μάθημα θα έχει η αξιοποίηση και επεξεργασία των μαρτυριών που κατέλειπαν διάφορα επώνυμα και ανώνυμα υποκείμενα αυτού του ιστορικού φαινομένου.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Ιωάννης Χασιώτης, *Επισκόπηση της Ελληνικής Διασποράς*, Θεσσαλονίκη 1993, σελ. 11-75· idem, «Εισαγωγή», στο Ιωάννης Χασιώτης-Όλγα Κατσιαρδή-Ευγενία Αμπατζή (επιμ.), *Οι Έλληνες στη Διασπορά, 15ος-21ός αι.*, Βουλή των Ελλήνων, Αθήνα 2006· Όλγα Κατσιαρδή-Hering, «Η Ελληνική Διασπορά: το εμπόριο ως γενικευμένη εθνική εξειδίκευση», *Ιστορία του Νέου Ελληνισμού, 1770-2000*, τ. 1, Αθήνα 2003, σελ. 87-107· eadem, «Από την οθωμανική κατάκτηση ως την εδραίωση του νεοελληνικού κράτους», στο Ιωάννης Χασιώτης-Όλγα Κατσιαρδή-Ευγενία Αμπατζή (επιμ.), *Οι Έλληνες στη Διασπορά, 15ος-21ος αι.*, Βουλή των Ελλήνων, Αθήνα 2006. Ιστορία του Παροικιακού Ελληνισμού, Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού (κείμενα διαφόρων στην ιστοσελίδα <http://www.ime.gr/projects/migration/15-19/gr/v2/index.html>)

Β' Εξάμηνο

1. Ο Πολιτισμός της Ελληνόφωνης Ιταλίας κατά τη Βυζαντινή περίοδο

Οι πνευματικές σχέσεις Βυζαντίου-Κάτω Ιταλίας θα αποτελέσουν το βασικό αντικείμενο του μαθήματος. Ειδικότερα θα εξετασθούν:

Α) οι πολιτιστικές επαφές Βυζαντίου-Ιταλίας κατά την περίοδο της Εικονομαχίας (μετανάστευση εικονόφιλων μοναχών στην Δύση, μεταφραστικό έργο του πάπα Ζαχαρία κ.λπ.).

Β) Η αναγέννηση των γραμμάτων στην Κάτω Ιταλία τον ΙΑ΄-ΙΒ΄ αιώνα (Νείλος του Ροσσάνο, Βαρθολομαίος Κρυπτοφέρρη κ.λπ.),

Γ) Η πνευματική κίνηση στη Σικελία κατά την περίοδο των Νορμανδών (ΙΒ΄ αι.),

Δ) Σχέσεις Βυζαντίου-ελληνόφωνης Κάτω Ιταλίας κατά την Παλαιολόγεια περίοδο (Βαρλαάμ ο Καλαβρός, Λεόντιος Πλάτος κ.ά.).

Θα μελετηθεί επίσης η παρουσία της Ελληνικής γλώσσας σε περιοχές της ιταλικής χερσονήσου (Απουλία, Καλαβρία, Σικελία, Σαρδηνία) κατά τη διάρκεια της βυζαντινής και μεταβυζαντινής περιόδου, καθώς και γλωσσικά και πολιτισμικά φαινόμενα σε κείμενα της λαϊκής παράδοσης.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Gigante M., Poeti bizantini di Terra d'Otranto nel secolo XIII, 1985· Minniti-Γκώνια D., *Oralità e poesia nei grecofoni della Calabria*. Università L'Orientale, Napoli 1983· eadem, «Il "condaghe" di Santa Maria di Bonarcado e l'elemento greco in Sardegna» (μελέτη υπό έκδοση)· F. Trinchera, *Syllabus Graecarum membranarum*, Napoli 1865.

2. Η Τέχνη στις Βενετοκρατούμενες περιοχές του Ελληνικού Χώρου (1204-1797)

Το μάθημα έχει ως αντικείμενο την καλλιτεχνική παραγωγή στις βενετοκρατούμενες περιοχές του ελληνικού χώρου κατά τη μακρά –για ορισμένες από αυτές- περίοδο της Βενετοκρατίας. Εξετάζονται η κοσμική και η εκκλησιαστική αρχιτεκτονική, τα οχυρωματικά έργα, η διακοσμητική γλυπτική και ζωγραφική, η οποία αποτέλεσε το κύριο πεδίο καλλιτεχνικής δημιουργίας της περιόδου.

Οι παραδόσεις θα ξεκινήσουν με μία εισαγωγή στις σχέσεις Βυζαντίου και Βενετίας μέχρι το 1204 και ιδιαίτερα στην ως τότε προσέγγισή τους σε θέματα τέχνης. Με συντομία θα δοθεί ένα γενικό περίγραμμα της βυζαντινής τέχνης, ως υπόβαθρο για τη συνάντηση των δύο πολιτισμών. Θα ακολουθήσει η αναλυτική επισκόπηση της ιστορικής παρουσίας των Βενετών στον ελληνικό χώρο, ανά περιοχές. Τα ζητήματα της τέχνης θα εξεταστούν σε επτά μαθήματα, τα οποία θα είναι διαιρεμένα ως εξής: α) Οχυρώσεις β) Κατοικίες γ) Ναοδομία δ) Γλυπτική και άλλες τέχνες ε) Ζωγραφική 1. 13ος-14ος αι. στ) Ζωγραφική 2. Η Κρητική Σχολή. ζ) Ζωγραφική 3. Η Επτανησιακή Σχολή.

Το τελευταίο μάθημα, αφού γίνει μια σύνοψη των προηγουμένων, θα αφιερωθεί στην επίδραση που είχε η τέχνη του βενετοκρατούμενου ελληνικού χώρου μέχρι τις μέρες μας, στη σπουδή της ιστορίας της κατά τη σύγχρονη εποχή και στους επιστημονικούς φορείς που ασχολούνται με αυτήν, με έμφαση στο Ελληνικό Ινστιτούτο της Βενετίας.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Μ. Βασιλάκη (επ.), *Χείρ Αγγέλου. Ένας ζωγράφος εικόνων στην ενετοκρατούμενη Κρήτη*, Μουσείο Μπενάκη, Αθήνα 2010· Ο. Γκράτζιου (επ.), *Γλυπτική και λιθοξοϊκή στη Λατινική Ανατολή*, Ηράκλειο 2007· Ι.Ε. Δημακόπουλος, *Τα σπίτια του Ρέθυμνου. Συμβολή στη μελέτη της αναγεννησιακής αρχιτεκτονικής της Κρήτης του 16ου και 17ου αιώνα*, Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων, Αθήνα 2001²· Α. Drandaki (ed.), *The Origins of El Greco. Icon Painting in Venetian Crete, Exhibition Catalogue*, New York 2009· Μ. Georgopoulou, *Venice's Mediterranean Colonies: Architecture and Urbanism*, Cambridge University Press, Cambridge 2001· G. Gerola, *I monumenti veneti nell' isola di Creta*, I-IV, Venezia 1905-1932· Μ. Μπορμπουδάκης (επ.), *Εικόνες της Κρητικής Τέχνης. Από το Χάνδακα ως τη Μόσχα και την Αγία Πετρούπολη, Κατάλογος Έκθεσης*, Βικελαία Βιβλιοθήκη, Ηράκλειο 1993· Ι. Στεριώτου, *Τα βενετικά τείχη του Χάνδακα (τον 16ο και τον 17ο αι.)*. Το ιστορικό της κατασκευής τους σύμφωνα με Βενετικές αρχειακές πηγές, Ηράκλειο 1998· Μ. Χατζηδάκης, *Έλληνες Ζωγράφοι μετά την Άλωση (1450-1830)*, Αθήνα 1987.

3. Λατινικές Κυριαρχίες στην Ανατολική Μεσόγειο

Αντικείμενο του μαθήματος αποτελεί η πολύπλευρη προσέγγιση ειδικών ζητημάτων της Ιστορίας και του Πολιτισμού των περιοχών της ανατολικής Μεσογείου, ιδίως του ελληνικού χώρου, που βίωσαν την κυριαρχία λαών της

Ιταλικής Χερσόνησου στο χρονικό διάστημα από την Δ΄ Σταυροφορία μέχρι και την κατάλυση της Βενετικής Δημοκρατίας (1797).

Ειδικότερα θα μας απασχολήσουν εδώ ζητήματα που αφορούν:

- την εννοιολόγηση όρων όπως Φραγκοκρατία, Λατινοκρατία ή Βενετοκρατία,
- τις κοινωνικές διαφοροποιήσεις στο βενετικό «Κράτος της Θάλασσας» και τις συνεπαγόμενες δεσμεύσεις ή προνόμια για τους υπηκόους,
- την επίδραση του νομικού καθεστώτος του υπηκόου ως προς τις οικονομικές και επιχειρηματικές δραστηριότητες,
- τον ρόλο και τη θέση του «άλλου» και ειδικότερα του Εβραίου, του τσιγγάνου και του ξένου, καθώς και τις σχέσεις τους με τις τοπικές κοινωνίες και διοικήσεις και με το κέντρο,
- την οργάνωση, τη λογική και τις διασυνδέσεις βενετικής και τοπικών διοικήσεων των κτήσεων,
- τις συνθήκες άσκησης της θρησκευτικής λατρείας, τις επιμέρους διαφοροποιήσεις και τη χρήση τους ως προς τις κοινωνικές και πολιτικές ισορροπίες,
- την εγγραματοσύνη και το υπόβαθρό της,
- τις συνθήκες και τους όρους παραγωγής πολιτισμού και τους συμβολισμούς τους τόσο για τους υπηκόους όσο και για τους κυριάρχους κ.ά.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Χρύσα Μαλτέζου (επιστημονική διεύθυνση), *Όψεις της Ιστορίας του Βενετοκρατούμενου Ελληνισμού. Αρχαιακά Τεκμήρια*, Αθήνα 1993· Benjamin Arbel, "Colonie d'oltremare", στο *Storia di Venezia. Dalle origini alla caduta della Serenissima*, τ. V, *Il Rinascimento: società ed economia*, Ρώμη 1996, σσ. 947-985· Αναστασία Παπαδία-Λάλα, *Ο θρασμός των αστικών κοινοτήτων στον Ελληνικό Χώρο κατά την περίοδο της Βενετοκρατίας (13^{ος}-18^{ος} αιώνες). Μια συνθετική προσέγγιση*, Βενετία 2008· Γεράσιμος Δ. Παγκράτης, *Εκκλησία και Κράτος στα βενετικά νησιά του Ιονίου Πελάγους*, Παπαζήσης, Αθήνα 2009· Idem (επιστημονική επιμέλεια), *Πόλεμος, Κράτος και Κοινωνία στο Ιόνιο Πέλαγος (τέλη 14^{ου} – αρχές 19^{ου} αιώνα)*, εκδόσεις Ηρόδοτος, Αθήνα 2018· Στάθης Μπίρταχας, *Κοινωνία, πολιτισμός και διακυβέρνηση στο βενετικό κράτος της θάλασσας. Το παράδειγμα της Κύπρου*, Θεσσαλονίκη 2011· Γεράσιμος Δ. Παγκράτης, *Κοινωνία και Οικονομία στο βενετικό Κράτος της Θάλασσας: οι Ναυτιλιακές Επιχειρήσεις στην Κέρκυρα (1496-1538)*, εκδόσεις Πεδίο, Αθήνα 2013· Benjamin Arbel, «Venice's Maritime Empire in the Early Modern Period», στο Eric Dursteler (επιμ.), *A Handbook of Early Modern Venice*, Brill: Λάιντεν & Βοστώνη 2013, σελ. 125-253· Ανδρονίκη Διαλέτη, Γιώργος Πλακωτός & Άννα Πούππου, *Ιστορία της Βενετίας και της Βενετικής Αυτοκρατορίας. Κοινωνία, Οικονομία, Πολιτισμός*, Αθήνα 2015, ελεύθερης πρόσβασης στην ιστοσελίδα <https://repository.kallipos.gr/handle/11419/1854>

4. Η Λογοτεχνία στις Βενετοκρατούμενες Περιοχές του Ελληνικού Χώρου

Στο πλαίσιο του μαθήματος θα εξεταστεί ένα ευρύ φάσμα θεμάτων που αφορούν στις ελληνοϊταλικές πολιτισμικές σχέσεις κατά τους νεότερους χρόνους (13ος-18ος αι.) στις βενετοκρατούμενες περιοχές και ιδιαίτερα στην Κρήτη:

1. Κοινωνία, οικονομία και πολιτισμός στην Κρήτη κατά την υστερομεσαιωνική και αναγεννησιακή περίοδο: από την αντιπαλότητα και την ανοικτή σύγκρουση των δύο εθνοτήτων ως την παγίωση της εσωτερικής ειρήνης και σύνθεση μιας κοινής τοπικής συνείδησης και την ανάπτυξη αμφίδρομων πολιτισμικών ανταλλαγών.

2. Διάδοση της ιταλικής γλώσσας στα αστικά στρώματα του κρητικού πληθυσμού. Από τα πρωιμότερα δάνεια στον δίγλωσσο χαρακτήρα της βενετοκρητικής κοινωνίας. Η χρήση του Ιταλικού αλφαβήτου στη γραφή των πάσης φύσεως ελληνικών κειμένων.

3. Το έντυπο δυτικό βιβλίο και οι μηχανισμοί διάδοσής του στις βενετοκρατούμενες χώρες. Η ραγδαία εξάπλωση του αλφαριθμητισμού και της ανάγνωσης και η συγκρότηση βιβλιοσυλλογών και ιδιωτικών βιβλιοθηκών. Στοιχειώδης εκπαίδευση και ανώτερες σπουδές στα πανεπιστήμια της Β. Ιταλίας. Ίδρυση Ακαδημιών στη βενετοκρατούμενη Κρήτη και ο ρόλος τους στην εξάπλωση του ιταλικού πνευματικού πολιτισμού.

4. Περίοδοι της κρητικής λογοτεχνίας από την πρώτη, ιταλίζουσα φάση (14ος-15ος αι.), ως τη δεύτερη ακμή (τέλη 16ου αι.-17ος αι.). Γραμματολογική προσέγγιση.

5. Η ελληνόγλωσση κρητική λογοτεχνία και ο διακειμενικός της ορίζοντας. Ο Βιτσέντζος Κορνάρος και η άρνηση του αισθητικού μοντέλου του Torquato Tasso. Ο Γεώργιος Χορτάτσης και η άνθηση της δραματικής ποίησης στην Κρήτη (Κρητικό Θέατρο, τραγωδία, κωμωδία, ποιμενικό και θρησκευτικό δράμα) υπό την επίδραση του ιταλικού μανιερισμού.

6. Η ιταλόγλωσση κρητική λογοτεχνία: μια πρώτη ειδολογική χαρτογράφηση του έντυπου και χειρόγραφου γραμματειακού υλικού. Η καλλιέργεια του νεοπετραρχισμού στην Κρήτη και ο ποιητής Ανδρέας Κορνάρος. Η μελέτη του κρητικού παρελθόντος και η ανάπτυξη της τοπικής ιστοριογραφίας. Το ιταλόγλωσσο θέατρο και η αφηγηματική-επικολυρική ποίηση σε ottava rima. Η κρητική λογοσύνη και οι επιδόσεις της στην ανάπτυξη της φιλοσοφικής και θεολογικής σκέψης.

7. Η πτώση της Μεγαλονήσου στους Οθωμανούς Τούρκους (1645-1669) και η συνέχιση και η ακτινοβολία του βενετο-κρητικού πολιτισμού στα Επτάνησα και την Ιταλία (Βενετία).

8. Η σατιρική ποίηση και το θέατρο στα Επτάνησα έως το 1800 σε σχέση και με τη σατιρική ποίηση της Κρήτης: Νικόλαος Κουτούζης- Σαβόγιας Ρούσμελης- Δημήτριος Γουζέλης.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Λογοτεχνία και κοινωνία στην Κρήτη της Αναγέννησης, επιμ. David Holton, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο 2006. Β. Πούχνερ, *Κείμενα και αντικείμενα. Δέκα θεατρολογικά μελετήματα*, Καστανιώτης, Αθήνα 1997. Β. Πούχνερ, *Μελετήματα Θεάτρου. Το κρητικό θέατρο*, Μπούρας, Αθήνα 199. Μ. Βάλας, *Το νεοελληνικό θέατρο από το 1453 έως το 1900*, εισαγωγή-μετάφραση Χ. Μπακονικόλα-Γεωργοπούλου, Ειρμός, Αθήνα 1994. Γιώργος Π. Πεφάνης, *Το βασίλειο της Ευγένας, Αλεξάνδρεια*, Αθήνα 2006. Αθανάσιος Γ. Μπλέσιος, *Μελέτες νεοελληνικής δραματολογίας*, β' έκδοση, Παπαζήσης, Αθήνα 2011. *Ζητήματα ποιητικής στον «Ερωτόκριτο»*, επιμ. Στ. Κακλαμάνης, Βικελαία Δημοτική Βιβλιοθήκη, Ηράκλειο 2006. *Ο κόσμος του «Ερωτόκριτου» και ο «Ερωτόκριτος» στον κόσμο*, Πρακτικά Διεθνούς Επιστημονικού Συνεδρίου, Σητεία, 31/7-2/8/2009, επιμ. Τασούλα Μ. Μαρκομιχελάκη, Δήμος Σητείας, Ηράκλειο 2012. Β. Κορνάρος, *Ερωτόκριτος, κριτική έκδοση*, πρόλογος Στυλιανός Αλεξίου, Ερμής, Αθήνα 2008. Γ. Χορτάσης, *Πανώρια*, κριτική έκδοση Εμμ. Κριαράς, αναθεωρημένη με επιμ. Κομνηνή Δ. Πηδώνια, Ζήτρος, Θεσσαλονίκη 2007. Γ. Χορτάσης, *Ερωφίλη*, Δωδώνη, Αθήνα 2004. Γ. Χορτάσης, *Ερωφίλη*, επιμ. Στυλιανός Αλεξίου- Μάρθα Αποσκήτη, Στιγμή, Αθήνα 2001. Γ. Χορτάσης, *Κατσούρμπος, Η νέα Σκηνή*, Μάιος 1993. *Τραγωδία ονομαζομένη Ευγένια του κυρ Θεόδωρου Μοντσελέζε*, 1646, επιμ. Mario Vitti- Giuseppe Spadaro, Οδυσσεάς 1995. Δ. Γουζέλης, *Ο Χάσης (Το τζάκωμα και το φτιάσιμον)*, κριτική έκδοση: Ζήσιμος Συνοδινός, Ωκεανίδα, Αθήνα 1997, 2000.

5. Η Ελλάδα στη Λογοτεχνία της Ιταλικής Παλιγγενεσίας

Στο μάθημα αυτό εξετάζονται οι ρίζες, τα κίνητρα καθώς και οι στόχοι των φιλελληνικών έργων της Ιταλικής Λογοτεχνίας προκειμένου να αναδειχθεί η σημαντική λογοτεχνική παραγωγή των Ιταλών λογίων στο χρονικό διάστημα από τα τέλη του 18^{ου} αιώνα έως τα τέλη του 19^{ου} αιώνα. Όλοι σχεδόν οι μεγάλοι Ιταλοί διανοητές και λογοτέχνες, όπως και άλλοι λιγότερο καταξιωμένοι, εμπνεύσθηκαν, συνέθεσαν και έγραψαν για την Ελλάδα.

Τα σημαντικότερα έργα που πραγματεύονται ή συνεισφέρουν στο να δημιουργηθεί η ιδέα του Ιταλικού έθνους επικεντρώνονται συστηματικά σε τέσσερα θέματα:

- α) η καταπίεση του Ιταλικού έθνους από ξένους λαούς και τυράννους,
- β) ο εσωτερικός διχασμός των Ιταλών που ευνοεί αυτή την καταπίεση,
- γ) η απειλή για την καταπίεση της εθνικής συνείδησης και της τιμής,
- δ) οι ηρωικές όσο και άτυχες προσπάθειες απελευθέρωσης.

Στον πυρήνα αυτής της σκέψης και θεωρίας εντάσσεται και η φιλελληνική λογοτεχνία. Λογοτεχνία, ιστορικές και θεωρητικές προσεγγίσεις, αναλύσεις, κριτική, είχαν επίκεντρο τη σύγχρονη Ελλάδα του 19^{ου} αιώνα.

Σε επίπεδο πολιτικής και ιστοριογραφίας ενδεικτικά αναφέρονται οι C. Balbo, M. D'Azeglio, F. D. Guerrazzi, G. Mazzini, C. Cavour.

Στο λογοτεχνικό πεδίο σημαντικοί συγγραφείς εμπνεύστηκαν από την Ελλάδα. Ενδεικτικά αναφέρονται: Ugo Foscolo, Angelo Broferio, Giosuè

Carducci, Giovanni Berchet, Ippolito Nievo, Aleardo Aleardi, κ.α. Τα έργα αυτά δεν είναι απλώς ποιητικές συνθέσεις ή ιστορικά μυθιστορήματα ή κείμενα με αναφορές στην Ελλάδα, αλλά αποτελούν ταυτόχρονα πηγή έμπνευσης και αντίστοιχου προβληματισμού για την Ιταλία, με τα προβλήματα και τους στόχους της.

Μετά από την πρώτη περίοδο της φιλελληνικής λογοτεχνίας ακολουθεί η Ελληνική «Μεγάλη Ιδέα», η οποία έδινε στους Ιταλούς λογίους μία ακόμα πηγή άντλησης θεμάτων.

Η Ρώμη και η Κωνσταντινούπολη συμβολίζουν τις κοινές επιδιώξεις και τη λαχτάρα δυο λαών που αποκτούν ξανά αυτοπεποίθηση και εθνική υπερηφάνεια.

Οι Ιταλοί λογοτέχνες του δεύτερου μισού του 19ου αιώνα, εμπνεόμενοι από πατριωτικά ιδανικά, συνέδεσαν τα πρόσωπα και τα πεδία μαχών τής Ελληνικής Επανάστασης με την τότε εποχή.

Τα έργα τους δίνουν μία άλλη διάσταση στην Ελληνο – Ιταλική συνεργασία και στα κινήματα της εποχής, χωρίς τα οποία δεν θα μπορούσαν να εξηγηθούν ρεαλιστικά τα ιστορικά γεγονότα των 19ου και 20ού αιώνα.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

A. Aleardi, *Canti italiani e patrii, Idilio, Canti spirituali, La campagna di Roma*, επιμέλεια του G. P. Pighi, Cassa di Risparmio di Verona Vicenza e Belluno, Verona 1975· A. Scirocco, *L' Italia del Risorgimento*, Il Mulino, Bologna 1991· AA.VV., «Le relazioni tra l' Italia e la Grecia», *Il Veltro*, Τεύχος 1 - 2, Ιανουάριος - Απρίλιος 1983· AA.VV., *Indipendenza e unità nazionale in Italia ed in Grecia*. Convegno di studio Atene, 2 - 7 ottobre 1985, Leo S. Olschi editore, MCMLXXXVII, Firenze 1987· AA.VV., *Mazzini nella letteratura*, Bulzoni, Roma 1975· AA.VV., *Risorgimento greco e filellenismo italiano*, Edizioni del sole, Roma 1986· Ang. Brofferio, *Scene elleniche*, II edizione, Guigoni, Milano 1862· Ant. Gramsci, *Quaderno 19. Il Risorgimento italiano*, Einaudi, Torino 1977· Antonio Mezzanotte, *Fasti della Grecia nel XIX sec. Poesie liriche*, Tip. N. Capurro e comp., Pisa 1832.

Atto Vannucci, *I martiri della libertà italiana*, Treves, 1871· Ces. Balbo, «Le speranze d' Italia», *Collezione di Classici Italiani*, Ediz. Unione Tipografico - Editrice Torinese, Torino· Elena Persico, *Letteratura Filellenica Italiana 1787 -1870*, Tipografia Bondi & C., Roma 1920· F. D. Guerrazzi, *Lettere*, Ed. Martini, Torino 1891· F. Della Peruta, *Democrazia e socialismo nel Risorgimento*, Editori Riuniti, Roma 1965· F.D. Guerrazzi, *L'Asino - sogno*, Tipografia Carlo Accame, Torino 1928· Fr. Della Peruta, *L'Italia del Risorgimento, Problemi, momenti e figure*, Franco Angeli, Milano 1997· G. Bollati, *L' Italiano*, ed. Einaudi, Torino 1983· G. Mazzini, «Note autobiografiche», *Scritti editi ed inediti*, LXXVII, Galeati, Imola 1938· G. Regaldi, *Canti di G. Regaldi*, Tipografia Scolastica di Sebastiano Franco e Figli e Comp., 10a ed., Torino 1858· G. Regaldi, *L'Armeria Reale di Torino*, cantica di G. Regaldi, Tip. Scolastica di Sebastiano Franco e Figli, Torino 1861· G. Verucci, *L'Italia laica prima e dopo l' Unità 1848 - 1876*, Laterza, Roma - Bari 1996· Gianni Korinthios, *I liberali napoletani e la rivoluzione greca (1821 - 1830)*, Istituto Italiano per gli studi filosofici seminari di storia, L'officina tipografica, Napoli 1990· Giosuè Carducci, *Studi, saggi e discorsi di Giosuè Carducci*, ditta N. Zanichelli, Bologna,

MDCCCLXXXVIII· Giov. Spadolini, *Gli uomini che fecero l'Italia*, ed. TEA, Milano 1999· Gius. Garibaldi, *Le memorie*, Cappelli, Bologna 1932· Guido Muoni, *La Letteratura Filellenica nel romanticismo italiano*, Società Editrice Libreria, Milano 1907· I. Nievo, *Confessioni di un Italiano*, επιμέλεια P. Ruffilli, Garzanti, Milano 1984· I. Tsolkas, *La palingenesi greca e il Risorgimento italiano*. Edizioni di storia e letteratura, Roma 2013· K. Kerofilas, *La Grecia e l'Italia nel Risorgimento Italiano*, Tip. A. Vallecchi, Firenze 1919· L. Droulia, *Philhellénisme, ouvrages inspirés par la guerre de l'indépendance Grecque 1821 – 1833. Répertoire bibliographique*. Ed. Centre de Recherches Néo - Helléniques, Athènes 1974· L. Riall, *Il Risorgimento, Storia e interpretazioni*, ed. Donzelli, Roma 1997· Luigi Mercantini, «Alla gioventù Jonia», *Canti*, Ediz. Rossolimo, Zante 1850· Nic. Tommaseo, *Diario Intimo*, επιμ. Raf. Ciampini, Einaudi, Torino 1946· *Poesie di G. Berchet*, 3η έκδοση, R. Taylor, Λονδίνο 1829· *Poesie di Giuseppe Regaldi con prefazione di Eugenio Camerini*, έκδοση μεταθανάτια με επιμέλεια του Filippo Orlando, Le Monnier, Firenze 1894· R. Ciampini, *Gian Pietro Vieusseux. I suoi viaggi, i suoi giornali, i suoi amici*, Einaudi, Torino 1953· R. Romeo, *Risorgimento e capitalismo*, Laterza, Bari 1959· Stuart J. Woolf, *Il risorgimento Italiano*, τόμος II, Piccola Biblioteca Einaudi, Torino 1981· Vincenzo Gioberti, *Del Primato morale e civile degli italiani*, Carolago 1846· Αντ. Λιάκος, *Η Ιταλική ενοποίηση και η μεγάλη ιδέα*, εκδ. Θεμέλιο, Αθήνα 1985· Γερ. Γ. Ζώρας, *Θύβρις Σύλλαβος Μελετημάτων Έλληνο - Ιταλικού Θεματολογίου*, εκδόσεις Δόμος, Αθήνα 1999· Ιωάννης Τσόλκας, *Η Ελληνική Παλιγγενεσία και ο αντίκτυπός της στη λογοτεχνία της Ιταλίας κατά το 19^ο αιώνα (Διδακτορική Διατριβή)*, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη 2004.

6. Ταξιδιωτική Λογοτεχνία: Η Ελλάδα στα περιηγητικά κείμενα Ιταλών Λογίων

Αντικείμενο του μαθήματος είναι η μελέτη των περιηγητικών κειμένων λογίων της Ιταλίας που ταξιδεύουν στον ελληνικό χώρο και αποτυπώνουν στις αφηγήσεις τους απόψεις για τη σύγχρονή τους Ελλάδα και αναμνήσεις του ιστορικού παρελθόντος.

Ειδικότερα θέματα που εξετάζονται:

- Η ιστορική θεώρηση των περιηγητικών κειμένων από την αρχαιότητα μέχρι τους νεώτερους χρόνους
- Η παρουσίαση αντιπροσωπευτικών ειδών της ταξιδιωτικής λογοτεχνίας (νησολόγια, οδοιπορικά, ναυτικά εγχειρίδια κ.ά)
- Η μελέτη της εξέλιξης της χαρτογραφίας (άτλαντες, κοσμογραφικά έργα)
- Η συγκριτική εξέταση αντιπροσωπευτικών περιηγητικών κειμένων Ιταλών λογίων με στόχο την ανάδειξη τους ως κείμενα - μαρτυρίες για τον ελληνικό χώρο.

Ενδεικτική βιβλιογραφία:

Droulia, Loukia, «The Pilgrim Traffic in the Eastern Mediterranean», *Medieval Ship and the Birth of Technological Societies*, τόμ. II: *The Mediterranean area and European Integration*, Βαλέτα 1992, σελ. 235-242· eadem, «The View of the Modern Greeks through the mid-sixteenth Century Travellers Accounts», *Balkan Studies* 21 (1980), σελ. 275-285· *Το ταξίδι από τους αρχαίους έως τους νεότερους χρόνους* (επιμ. Ιόλη Βιγγοπούλου), Επιστήμης Κοινωνία, Αθήνα, ΕΙΕ, 2003· Vingoroulou, Ioli, *Le monde grec vu par les voyageurs du XVIe siècle* (Collection Histoire des Idées 4), Αθήνα, Institute de Recherches Néohelléniques./F.N.R.S., 2004· Yérasimos, St., *Les Voyageurs dans l'Empire Ottoman (XIVe-XVIe siècles)*, *Bibliographie, Itinéraires et Inventaire des lieux habités* (Publication de la Société Turque d'Histoire Série VII- No 117), Άγκυρα 1991.

7. Το μουσικό αποτύπωμα των ελληνοϊταλικών αλληλεπιδράσεων κατά τους νεότερους χρόνους

Το μάθημα εξετάζει τη μουσική αποτύπωση σημαντικών ιστορικών γεγονότων, καθώς και τις μουσικές εκφάνσεις ευρύτερων πολιτισμικών ανταλλαγών που σχετίζονται με τον ελληνικό χώρο στη λόγια ιταλική μουσική των νεότερων χρόνων. Σημαντικές ιστορικές στιγμές, από τη Ναυμαχία της Ναυπάκτου το 1571 έως την Επανάσταση του 1821, πυροδότησαν σειρά μουσικών έργων τόσο θρησκευτικής όσο και κοσμικής μουσικής. Θα διερευνηθούν η πολιτική και κοινωνική διάσταση του εν λόγω μουσικού ρεπερτορίου και θα μελετηθούν οι αλληλεπιδράσεις των μελοποιημένων ποιητικών κειμένων — λατινικών και ιταλικών— με τα μουσικά χαρακτηριστικά με στόχο την προσέγγιση και ερμηνεία των συμβολικών συσχετισμών που ο εκάστοτε συνθέτης επιθυμούσε να προσδώσει, εξυπηρετώντας την πολιτική ατζέντα της αυλής ή του θρησκευτικού κέντρου με το οποίο συνδεόταν.

Στο ευρύτερο πλαίσιο των πολιτισμικών αλληλεπιδράσεων τοποθετούνται και οι Βενετσιάνικες γκρεκέσκες (*greghesche*), οι οποίες προσφέρουν γόνιμο έδαφος για τη διερεύνηση των ελληνικών αναφορών τους. Τα ποιήματα αυτά, γραμμένα σε ένα είδος ελληνοβενετικής διαλέκτου, μελοποιήθηκαν από τους πιο σημαντικούς συνθέτες που έδρασαν στη Βενετία κατά το δεύτερο μισό του 16^{ου} αιώνα. Οι υφιστάμενες μουσικολογικές μελέτες εστιάζουν κυρίως στα μουσικά χαρακτηριστικά αυτών των πολυφωνικών συνθέσεων, παραμελώντας το ποιητικό ελληνογενές σκέλος και τις νοηματικές, συμβολικές, λεκτικές και ηχητικές παραμέτρους του που αλληλεπιδρούν με αυτά.

Τέλος θα διερευνηθεί ο ρόλος και η επίδραση της αρχαιοελληνικής γραμματείας και των λογίων της διασποράς στην δημιουργία του νέου είδους της όπερας στο γύρισμα του 17^{ου} αιώνα και στη συνέχεια θα εξεταστούν οι όψεις της μυθολογικής θεματολογίας της *opera seria* μέχρι τον 19^ο αιώνα, οι συζητήσεις/διαμάχες που προέκυψαν από τις αντιφάσεις του νέου, αλλά πολύ

δημοφιλούς, αυτού είδους με τις αρχές της Αριστοτελικής ποιητικής, καθώς και ο πολιτικός και κοινωνικός της ρόλος.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Oliver Strunk (ed.), *Source Readings in Music History*, vol. 3, *The Baroque Era*, New York, 1998· Βασιλική Κουτσομπίνα, “Music at the Time of Cervantes: The Musical Imprint of the Lepanto Victory” / «Το μουσικό αποτύπωμα της Ναυμαχίας της Ναυπάκτου και οι συμβολισμοί του», στο Γεράσιμος Δ. Παγκράτης (επιστ. επιμ.), *Πόλεμος, Κράτος και Κοινωνία στο Ιόνιο Πέλαγος (14^{ος}-19^{ος} αι.)*, Ιόνιος Εταιρεία Ιστορικών Μελετών, Ηρόδοτος, Αθήνα 2018· Αναστασία Στουραϊτή, «Η πολιτισμική ιστορία του πολέμου και η Βενετική αυτοκρατορία: η περίπτωση της πολιορκίας της Κέρκυρας (1716)» στο *Πόλεμος, Κράτος και Κοινωνία*· Καίτη Ρωμανού, «Ο Ιταλικός φιλελληνισμός και η επτανησιακή σκηνική μουσική η εμπνευσμένη από την Ελληνική Επανάσταση», *Πρακτικά συνεδρίου Επτανησιακή όπερα και μουσικό θέατρο έως το 1953* (23-24 Απριλίου 2010), Αθήνα 2011· Γιάννης Πλεμμένος, «Η Επανάσταση του 1821 στη φιλελληνική μουσικοδραματική παραγωγή», *Πολύτονον* 69 (2015)· Daniel K. Donnelly, “The ‘*Madrigali Grechi*’ of the 1564 *Primo libro delle greghesche*,” in *Cantar à la Venessiana: Venetian Language Polyphony in the Secondo Cinquecento*, McGill University 2014· Philip Weller, “Renaissance Musicians Networks and Print Culture in Venice: The Case of Willaert, Gabrieli, Molino, and their Friends” στο *Sources of Identity: Makers, Owners and Users of Music Sources before 1600*, Brepols 2017· James Moore, “*Venezia favorita da Maria*: Music for the Madonna Nicopeia and Santa Maria della Salute,” *Journal of the American Musicological Society* 37, no. 2 (1984)· Claude V. Palisca (ed.), *The Florentine Camerata: Documentary Studies and Translations*, New Haven 1989· Ellen Rosand, *Opera in Seventeenth-Century Venice: The Creation of a Genre*, Berkeley 1991

Γ’ Εξάμηνο

1. Ιταλία και Νεοέλληνες Λογοτέχνες

Στο συγκεκριμένο μάθημα θα αναλυθούν κείμενα ενδεικτικά της γοητείας που άσκησε η Ιταλία στους λογοτέχνες μας, αλλά και αντιστρόφως η Ελλάδα στους Ιταλούς λογοτέχνες. Επίσης θα δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στην παρουσίαση της μεθοδολογίας των σχετικών συγκριτολογικών ερευνών, ώστε να διαφανεί ο τρόπος με τον οποίο ανιχνεύθηκαν, συγκεντρώθηκαν και σχολιάσθηκαν τα συγκεκριμένα λογοτεχνικά κείμενα.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Γεράσιμος Ζώρας, *Ιταλικοί αντικατοπτρισμοί. Η Ιταλία σε κείμενα Νεοελλήνων λογοτεχνών*, Προλογικό σημείωμα Τάσου Αθανασιάδη, Εκδόσεις Δόμος, Αθήνα 1994, σσ. 112· idem, *Θύβρις. Σύλλαβος μελετημάτων ελληνο-ιταλικού θεματολογίου*, Προλογικό σημείωμα του Mario Petrucciani, Καθηγητή της Ιστορίας της νεώτερης και σύγχρονης Ιταλικής Λογοτεχνίας του Πανεπιστημίου της Ρώμης, Εκδόσεις Δόμος, Αθήνα 1999, σσ. 54· Dionisio Conte Salamon, *Rime Improvvise (1822)*, Φιλολογική

επιμέλεια, μετάφραση Γεράσιμος Γ. Ζώρας, [Ίδρυμα Κώστα και Ελένης Ουράνη, Νεοελληνική Βιβλιοθήκη], Αθήνα 2000, σσ. 110· Γεράσιμος Ζώρας, *Αυσονία. Μελετήματα ελληνο-ιταλικού θεματολογίου*, Εκδόσεις Δόμος, Αθήνα 2000, σσ. 166· idem, *Risonanze italiane nel mare Ionio. Testi in italiano di poeti delle Isole Ionie*, Vecchiarelli editore, [Italo-Hellenica, 1/α΄. Collana di testi e studi diretta da Gerasimos Zoras], Roma 2001, σσ. 174· idem, *Ιταλοί λογοτέχνες στο έργο του Παλαμά*, Εκδόσεις Δόμος, Αθήνα 2004, σσ. 126· idem, *Η Ιταλία του Βασίλη Βασιλικού*, Προλογικό σημείωμα του Βασίλη Βασιλικού, Εκδόσεις Μπαρτζουλιάνος, Αθήνα 2009, σσ. 120· idem, *Ιταλία, τον τραγουδιστή γεννάς. Μελετήματα ελληνο-ιταλικού θεματολογίου*, Ηρόδοτος, Αθήνα 2015, σσ. 432. Gabriella Macrì, «Il contributo di Gerasimos Zoras alla letteratura comparata», *Παρνασσός*, τόμ. 47 (2005), σσ. 493-497· eadem, «Η συμβολή του Γεράσιμου Ζώρα στη Συγκριτική Γραμματολογία», *Σύγκριση*, τεύχ. 17, Νοέμβριος 2006, σσ. 193-199.

2.Ελληνοϊταλικές Αλληλεπιδράσεις στον χώρο της Ελληνικής Δραματουργίας

Στο εν λόγω μάθημα διερευνώνται οι αλληλεπιδράσεις μεταξύ Ελλάδας και Ιταλίας στο χώρο της δραματουργίας στα εξής πεδία:

1) Δέκατος έβδομος- δέκατος όγδοος αιώνας. Πρώτη περίοδος 1669-1780, Ζάκυνθος:

Μιχαήλ Σουμμάκης. *Πιστός Βοσκός*: στα ίχνη του G B Guarini. Πέτρος Κατσαΐτης, *Ιφιγένεια και Θυέστης*: δύο «κακέκτυπα» των ομώνυμων τραγωδιών του Lodovico Dolce.

2) «Ομιλίες»: μια καινούργια ανάπτυξη της κωμωδίας. Στοιχεία της Ιταλικής θεατρικής πραγματικότητας στα δρώμενα αυτού του τύπου. Συγκλίσεις και αποκλίσεις μεταξύ Ελλάδας και Ιταλίας σε πολιτισμικό επίπεδο.

3) Σαβόγιας Ρούσμελης: *Οι Γιαννιώτες*, Δημήτριος Γουζέλης: *Χάσης*. Ίχνη από την ιταλική παράδοση της commedia dell' arte στα συγκεκριμένα έργα που γράφτηκαν κατά τη περίοδο της Βενετοκρατίας.

4) Vittorio Alfieri. Ίχνη από την αρχαία Ελληνική Γραμματεία στο έργο του κορυφαίου Ιταλού τραγωδού. Επιδράσεις στο έργο του Ιωάννη Ζαμπέλιου - Ο Ρήγας και η μετάφραση των έργων του Metastasio.

5) Ο Ugo Foscolo δραματουργός: *Tieste*. Ένα νεανικό δραματικό κείμενο και οι αναφορές του στην ελληνική αρχαιότητα. Ο Foscolo ως συνεχιστής της παράδοσης του νεοκλασικισμού και στο χώρο του θεάτρου. Κοινές αναγωγές με τον Vittorio Alfieri.

6) *Θηραμένης - Δαναΐδες*. Η θεατρική παραγωγή του Κάλβου και οι επιδράσεις του Foscolo στα πρώτα έργα δραματουργίας του Έλληνα δημιουργού.

7) Κωμειδύλλιο: το μικτό είδος και τα κοινά στοιχεία με τα αντίστοιχα του ιταλικού θεάτρου σε επίπεδο δομής, περιεχομένου και εκπροσώπων μεταξύ των δυο χωρών.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Σπύρος Ευαγγελάτος, *Ιστορία του Θεάτρου εν Κεφαλληνία (1600-1900)*, Αθήνα 1970· Ιωσήφ Βιβιλάκης, *Για το Ιερό και το Δράμα. Θεατρολογικές προσεγγίσεις*, πρόλογος Βάλτερ Πούχνερ, εκδόσεις Αρμός, Αθήνα 2004· Άννα Ταμπάκη, *Το Νεοελληνικό Θέατρο (18ος-19ος αι.)*. Ερμηνευτικές προσεγγίσεις, εκδ. Δίαυλος, Αθήνα 2005· Βάλτερ Πούχνερ, *Ανθολογία Νεοελληνικής Δραματουργίας. Από την κρητική Αναγέννηση ως την επανάσταση του 1821*, Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, Αθήνα 2006· Γιώργος Π. Πεφάνης, *Η Άμμος του κειμένου. Αισθητικά και δραματολογικά θέματα στο Ελληνικό Θέατρο*, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2008.

3. Αρχεία και Πηγές για τις αμφίδρομες Ελληνοϊταλικές σχέσεις στην Ιστορία και στον Πολιτισμό

Η ιστορία του Νέου Ελληνισμού για την περίοδο πριν από τη συγκρότηση του Ελληνικού Κράτους στηρίχτηκε, και στηρίζεται, σε μεγάλο βαθμό στα αρχεία ευρωπαϊκών χωρών που είτε κατείχαν εδάφη στην ανατολική Μεσόγειο είτε ενδιαφέρονταν για την άσκηση επιρροής, οικονομικής και πολιτικής, στην περιοχή. Ανάμεσα σε αυτά τα κράτη η Βενετία κατέχει κεντρική θέση, καθώς στην επικράτειά της ανήκε μέχρι το 1797 σημαντικό τμήμα του παράκτιου και νησιωτικού ελλαδικού χώρου. Σε μικρότερο βαθμό και για διαφορετικούς λόγους μάς ενδιαφέρουν εδώ κράτη που είχαν οικονομικά, θρησκευτικά ή πολιτικά συμφέροντα στην Ανατολή, όπως το δουκάτο της Τοσκάνης (Λιβόρνο), το βασίλειο της Νεαπόλεως, το Κράτος της Εκκλησίας κ.ά.

Αντικείμενο του παρόντος μαθήματος αποτελεί η εξέταση των σημαντικότερων κατηγοριών αρχειακού υλικού που παρήχθη σε ιταλικά κράτη και περιλαμβάνει πολύτιμες πληροφορίες για την έρευνα των ελληνοϊταλικών σχέσεων στην Ιστορία και τον Πολιτισμό, σε συνδυασμό με τη μελέτη των ιστορικών συγκυριών και με την ιστορία των διοικητικών θεσμών που οδήγησαν στην παραγωγή αυτού του υλικού. Μέρος του μαθήματος αποτελεί επίσης η παλαιογραφική άσκηση των φοιτητών, καθώς και η εννοιολογική προσέγγιση των αρχειακών τεκμηρίων.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Γεώργιος Σ. Πλουμίδης, *Διάγραμμα των αρχειακών πηγών της Νεοελληνικής Ιστορίας*, Αθήνα 1983³· Ανδρέας Μπάγιας, *Αρχειονομία. Βασικές αρχές και έννοιες*, Κριτική, Αθήνα 1998· Ιωάννης Δ. Ψαράς, *Θεωρία και Μεθοδολογία της Ιστορίας*, Θεσσαλονίκη 2001· Elpidio Mioni, *Εισαγωγή στην Ελληνική Παλαιογραφία*, μτφρ. Νίκος Παναγιωτάκης, ΜΙΕΤ, Αθήνα 2004· Gerassimos D. Pagratis, «Sources for the Maritime History of Greece (Fifteenth to Seventeenth Centuries)», στο Gelina Harlaftis-Carmel Vassallo (επιμ.), *New Directions in Mediterranean Maritime History, Research in Maritime History*, αρ. 28, International Association of Maritime History, St. John's, Newfoundland 2004, σελ. 125-146· Idem, *Εκκλησία και κράτος στα βενετικά νησιά του Ιονίου Πελάγους. Μαρτυρίες για τη δράση Ιταλών Φραγκισκανών Μισσιοναρίων από τα αρχεία της Propaganda Fide (17ος αιώνας)*, Παπαζήσης, Αθήνα 2009· Μαριάννα

Κολυβά, *Αρχειονομία. Φορείς παραγωγής αρχείων: Ιστορική αναδρομή*, Πατάκης, Αθήνα 2009· Ελπίδα Βόγλη, *Τι πρέπει να γνωρίζει ο ιστορικός για την επιστήμη και το επάγγελμά του*; Αθήνα 2015, e-book αναρτημένο στην ιστοσελίδα <https://repository.kallipos.gr/handle/11419/3821>

4.Η Ελλάδα στη Σύγχρονη Ιταλική Λογοτεχνία και η Σύγχρονη Ιταλική Λογοτεχνία στην Ελλάδα

Στο πλαίσιο του μαθήματος εξετάζονται θέματα που εντάσσονται σε ένα ευρύ ερευνητικό πεδίο. Κύριο αντικείμενο αποτελεί η εικόνα των πολυποίκιλων όψεων της Ελλάδας και η παρουσία του Ελληνισμού στο έργο Ιταλών λογοτεχνών, οι οποίοι δραστηριοποιήθηκαν από τα τέλη του 19ου αιώνα έως τις μέρες μας. Μελετώνται κλασικά λογοτεχνήματα της εποχής εμπνευσμένα από τον πολιτισμό και το περιβάλλον της Ελλάδας καθώς και ταξιδιωτικές εντυπώσεις. Εξετάζονται επίσης κείμενα της ιταλικής λογοτεχνίας του Εικοστού αιώνα που απηγούν ελληνικές επιδράσεις. Δίδεται ιδιαίτερη έμφαση στη συγγραφική δραστηριότητα των λογίων που επισκέφθηκαν τη χώρα μας ή έζησαν στα εδάφη της για σημαντικό χρονικό διάστημα.

Το ενδιαφέρον εστιάζεται ειδικότερα στα εξής:

Θεώρηση της Ελλάδας, της ιστορίας και του πολιτισμού της σε συνάρτηση με τη μορφωτική υποδομή, την ιδεολογία και τα βιώματα των συγγραφέων. Σχέση ελληνικού παρελθόντος και παρόντος, σύμφωνα με τα κείμενα. Ιστορικές αναφορές και λογοτεχνικές μνήμες. Επιφανείς μορφές του Ελληνισμού. Οι Νεοέλληνες και τα γνωρίσματα που συνήθως οι Ιταλοί λογοτέχνες αποδίδουν στον ελληνικό λαό. Αντίληψη της ελληνικότητας. Ελληνικές αξίες και ιδεώδη. Η προβολή της συνέχειας του Ελληνισμού.

Στα περιηγητικά κείμενα μελετώνται:

Τα κίνητρα της ενασχόλησης των δημιουργών τους με τη χώρα. Λόγοι που τους παρότρυναν να την γνωρίσουν από κοντά. Η «νοητική» εικόνα της Ελλάδας και η αντιπαραβολή της με την πραγματικότητα: μια διαλεκτική σύγκρουση. Εντυπώσεις από τα ελληνικά αστικά κέντρα, την ύπαιθρο, το φυσικό τοπίο και τη θάλασσα. Εικόνες από αρχαιολογικούς χώρους, μουσειακά εκθέματα, μνημεία και άλλα αξιοθέατα. Όψεις της χώρας που συγκινούν τους Ιταλούς. Συναισθήματα που οι επισκέπτες βιώνουν κατά το ταξίδι. Ελλάδα-Αρκαδία. Συμβολισμοί και παραλληλισμοί ελληνικών στοιχείων. Χαρακτηριστικοί τύποι και ομάδες της ελληνικής κοινωνίας. Ιδιαίτερες ελληνικές συνήθειες και εντυπωσιακές μορφές συμπεριφοράς. Ο μετασχηματισμός των παραστάσεων.

Μελέτη και σχολιασμός αντιπροσωπευτικών κειμένων (πεζών και ποιητικών). Διερεύνηση της απήχυσής τους στη χώρα μας. Συγκριτική εξέταση αποσπασμάτων και εξαγωγή συμπερασμάτων. Παρουσίαση υποδειγματικών μελετών με θέμα που εντάσσεται στο γνωστικό πεδίο του μαθήματος.

5.Ελληνοϊταλικά Θέματα Ιστορίας των Ιδεών και του Πολιτισμού

Στο μάθημα εξετάζονται ειδικά θέματα της Ιστορίας των Ιδεών και του Πολιτισμού που αφορούν τον ελληνικό και τον ιταλικό χώρο στις αλληλεπιδράσεις τους κατά την αρχαία, μεσαιωνική, νεότερη ή σύγχρονη περίοδο.

6.Ελληνικές επιδράσεις σε Ιταλούς διανοούμενους του 20ού αιώνα

Παρουσιάζονται τα σημαντικότερα ιστορικά, πολιτικά και κοινωνικά γεγονότα στην Ιταλία του 20ού αιώνα όπως επίσης και οι επιδράσεις της Ελλάδας σε σημαντικά λογοτεχνικά και δοκιμιακά έργα της Ιταλίας από τις αρχές του 20ού αιώνα μέχρι και την πρώτη δεκαετία του 21ού αιώνα. Στο λυκαυγές του αιώνα η πολιτικο-μορφωτική διαμάχη κορυφώνεται μέσα από τα πολιτιστικά περιοδικά, τα οποία παρουσιάζουν τις θέσεις των: Giuseppe Prezzolini, Enrico Corradini, Giovanni Papini, Renato Serra, Antonio Gramsci. Στη συνέχεια εμφανίζεται η εποχή του φασισμού και οι Italo Svevo, Luigi Pirandello, Benedetto Croce, Giovanni Gentile, Piero Gobetti, Carlo Emilio Gadda, Umberto Saba, Giuseppe Ungaretti. Ακολουθούν τα χρόνια μετά από τον Β΄ παγκόσμιο πόλεμο και οι Cesare Pavese, Norberto Bobbio, Eugenio Montale, Salvatore Quasimodo, Elio Vittorini, Italo Calvino, Pier Paolo Pasolini, Umberto Eco για να φτάσουμε στην εποχή της Παγκοσμιοποίησης.

Η δοκιμιακή λογοτεχνική παράδοση στην Ιταλία έχει πολύ βαθιές ρίζες στους αιώνες. Ο μαθησιακός στόχος είναι οι μεταπτυχιακοί φοιτητές να εξοικειωθούν και να γνωρίσουν α) τον Δοκιμιακό λόγο και την εξέλιξή του από τις αρχές του 20ού αιώνα μέχρι την Παγκοσμιοποίηση των ημερών μας, β) τους Ιταλούς δοκιμιογράφους και λογοτέχνες που ασχολήθηκαν με ζητήματα επικαιρότητας και που επηρεάστηκαν από το ελληνικό πνεύμα και την Ελλάδα.

7.Ρητορική παράδοση και Ιταλική μουσική δημιουργία (16^{ος}-21^{ος} αιώνες)

Από τις αρχές του 16^{ου} αιώνα ο Ανθρωπισμός καθιερώθηκε ως κυρίαρχος τρόπος σκέψης σε όλη την Ευρώπη. Ανάμεσα στα πέντε πεδία μελέτης των ανθρωπιστικών σπουδών —γραμματική, ρητορική, ποίηση, ιστορία και ηθική φιλοσοφία— η ρητορική αποτέλεσε τον σημαντικότερο συνδεδετικό κρίκο και η θεωρία και ορολογία της δημιούργησαν πρότυπα που επεκτάθηκαν στις εικαστικές και παραστατικές τέχνες. Από τον 16^ο μέχρι τον 18^ο αιώνα η ρητορική καθιερώθηκε ως η βάση της εκπαίδευσης στον Δυτικό κόσμο και χρησιμοποιήθηκε σαν μεταγλώσσα τόσο για την ίδια τη γλώσσα όσο και για τις τέχνες, μεταξύ των οποίων και η μουσική. Η σύγκλιση ρητορικής και μουσικής, παρ' όλο που πρωτοεμφανίζεται ήδη από τον 15^ο αιώνα, γίνεται στενότερη μετά τα μέσα του 16^{ου} αιώνα, όπως μαρτυρούν οι μουσικό-θεωρητικές πηγές που προέρχονται από την Ιταλία και τη Γερμανία. Έτσι η ανθρωπιστική έμφαση στον «λόγο» και στη δύναμή του να συγκινεί τα ακροατήρια μεταλαμπαδεύεται στον χώρο της μουσικής δημιουργίας όχι μόνο στην

περιοχή της Ιταλικής χερσονήσου αλλά και στον Βορρά. Σύμφωνα με τους ουμανιστές του 16^{ου} αιώνα, η μουσική έχει το πλεονέκτημα να ενδυναμώνει την αποτελεσματικότητα του λόγου. Ο συνθέτης έτσι μετατρέπεται σε έναν μουσικό ρήτορα και η μουσική σε ποιητική τέχνη, δηλαδή μια τέχνη που έχει σκοπό την εκφραστική απόδοση των νοημάτων και συναισθημάτων ενός ποιητικού κειμένου μέσα από τη μουσική δημιουργία. Παρά το γεγονός ότι στα τέλη του 18ου αιώνα με την αποδυνάμωση της ίδιας της ρητορικής από τα ευρωπαϊκά εκπαιδευτικά συστήματα σηματοδοτείται και η αποδυνάμωση της μουσικό-ρητορικής παράδοσης, αρχές που έχουν τις ρίζες τους στην ρητορική τέχνη συνεχίζουν να αποτελούν κατευθυντήριες δυνάμεις για τη μουσική δημιουργία. Μέσα από το μάθημα οι φοιτητές θα έρθουν κατ' αρχήν σε επαφή με τις βασικές έννοιες και αρχές της ελληνορωμαϊκής ρητορικής παράδοσης, ειδικά εκείνες που μπορούν να έχουν εφαρμογή στις τέχνες γενικότερα και στη μουσική ειδικότερα. Στη συνέχεια οι μεταβαλλόμενες όψεις και μεταμορφώσεις της μουσικο-ρητορικής σύγκλισης θα διερευνηθούν σε μια ευρεία γκάμα ιταλικών μουσικών συνθέσεων από τα τέλη του 16^{ου} αιώνα έως τις μέρες μας και σε αντιπαραβολή με αντίστοιχες εκφράσεις στο χώρο των εικαστικών τεχνών.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Brian Vickers, "An Outline of Classical Rhetoric," στο *In Defense of Rhetoric*, Oxford 1988· Paul O. Kristeller, "Rhetoric in Medieval and Renaissance Culture," στο *Renaissance Thought and the Arts*, Princeton 1990· Brian Vickers, "The Expressive Function of Rhetorical Figures," στο *In Defense of Rhetoric*, Oxford 1988· idem, "Figures of Rhetoric/Figures of Music?" *Rhetorica* 2/1 (1984)· Βασιλική Κουτσομπίνα, «Σχέσεις μεταξύ μουσικής και ρητορικής στις μουσικο-θεωρητικές πηγές του 15^{ου} και 16^{ου} αιώνα: αναδρομή στις πρώτες μαρτυρίες», στο Ιωάννης Φούλιας, Πέτρος Βούβαρης, Κώστας Καρδάμης και Κώστας Χάρδας (επιμ.), *7ο Διατμηματικό Μουσικολογικό Συνέδριο: «Μουσική, λόγος και τέχνες»* (Κέρκυρα, 30 Οκτωβρίου – 1 Νοεμβρίου 2015), Θεσσαλονίκη 2016· Gerard LeCoat, *The Rhetoric of the Arts, 1550-1650*, Bern 1975· *Silva Rhetoricae: The Forest of Rhetoric*: <http://rhetoric.byu.edu/>· Judy Tarling, *The Weapons of Rhetoric: A Guide for Musicians and Audiences*, St Adams 2004· Ian Dickson, "Orality and Rhetoric in Scelsi's Music", *Twentieth-Century Music* 6, no. 1 (2009)· Sergio Lanza, "Rhetorical Figures and 20th-Century Music: A Survey on Micronarrativity" (<http://www.academia.edu/14827361>)· Joachim Knape, *Modern Rhetoric in Culture, Arts, and Media*, 2012

ΑΡΘΡΟ 7

ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

Το εκπαιδευτικό έργο κάθε ακαδημαϊκού έτους ακολουθεί το χρονοδιάγραμμα του προπτυχιακού προγράμματος σπουδών και διαρθρώνεται σε δύο εξάμηνα σπουδών, το χειμερινό και το εαρινό, έκαστο εκ των οποίων περιλαμβάνει 13 εβδομάδες διδασκαλίας και τρεις εβδομάδες εξετάσεων. Τα μαθήματα του

χειμερινού και εαρινού εξαμήνου εξετάζονται επαναληπτικά κατά την περίοδο του Σεπτεμβρίου.

Η παρακολούθηση των μαθημάτων από τους φοιτητές είναι υποχρεωτική. Απουσίες μπορούν να δικαιολογηθούν μόνο εφόσον δεν ξεπερνούν το 30% των ωρών κάθε εξαμηνιαίου μαθήματος. Σε διαφορετική περίπτωση ο φοιτητής οφείλει να επαναλάβει τη φοίτηση στο συγκεκριμένο μάθημα. Η φοίτηση των μεταπτυχιακών φοιτητών ελέγχεται με την τήρηση παρουσιολογίων, τα οποία υπογράφονται με ευθύνη των διδασκόντων και παραδίδονται από τους τελευταίους στη γραμματεία του ΠΜΣ μετά το πέρας των μαθημάτων. Ο διδάσκων αμέσως μετά την ολοκλήρωση του διδακτικού εξαμήνου, στηριζόμενος στα παρουσιολόγια, δημοσιεύει κατάλογο των φοιτητών που έχουν εξασφαλίσει το δικαίωμα συμμετοχής στην αξιολόγηση του μαθήματος.

Σε περίπτωση κωλύματος διεξαγωγής μαθήματος προβλέπεται η αναπλήρωσή του. Η ημερομηνία και η ώρα αναπλήρωσης αναρτώνται στην ιστοσελίδα του ΠΜΣ.

Ο τρόπος αξιολόγησης των φοιτητών ανακοινώνεται από τους διδάσκοντες στην αρχή κάθε εξαμήνου και μπορεί να περιλαμβάνει γραπτή εξέταση ή παρουσίαση και εκπόνηση εργασίας ή συνδυασμό και των δύο. Η βαθμολόγηση γίνεται στην κλίμακα 1-10. Προβιβάσιμος βαθμός για κάθε μάθημα -και για τη ΜΔΕ- είναι οι ακέραιοι αριθμοί από το 6 μέχρι το 10 και τα μεταξύ τους ημίσεια. Η στρογγυλοποίηση γίνεται με τη λογική του 0.25 προς το κοντινότερο μισό ή ακέραιο, δηλαδή: το 6-6.25 = 6, το 6.26-6.49 = 6.5, το 6.50-6.75 = 6.5, το 6.76-6.99 = 7, κ.ο.κ. Με τον ίδιο τρόπο εξάγεται ο μέσος όρος για τον υπολογισμό του γενικού βαθμού. Η κλίμακα βαθμολογίας είναι: 6-7.49 «καλώς», 7.5-8.99 «λίαν καλώς» και 9-10 «άριστα».

Η παράδοση της βαθμολογίας από τους διδάσκοντες στη γραμματεία του ΠΜΣ γίνεται σε διάστημα το πολύ ενός μήνα από την ολοκλήρωση της εξεταστικής περιόδου. Εάν αυτό το χρονικό διάστημα παρέλθει χωρίς να έχει παραδοθεί η βαθμολογία, η ΣΕ οφείλει να επιληφθεί του θέματος και να προτείνει στη Συνέλευση λύσεις.

Γραπτή εργασία που αποδεδειγμένα είναι προϊόν λογοκλοπής βαθμολογείται με μηδέν (0).

Για την απόκτηση ΔΜΣ κάθε μεταπτυχιακός φοιτητής οφείλει να παρακολουθήσει και να εξεταστεί επιτυχώς σε τρία από τα προσφερόμενα ανά εξάμηνο μαθήματα και να εκπονήσει μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία, συγκεντρώνοντας εκατόν είκοσι πιστωτικές μονάδες (ECTS).

Μεταπτυχιακός φοιτητής που αποτυγχάνει στην εξέταση του μαθήματος ή δεν λαμβάνει μέρος στη διαδικασία αυτή στη διάρκεια του ακαδημαϊκού έτους κατά το οποίο διδάσκεται το μάθημα αυτό, χρειάζεται να επαναλάβει το μάθημα.

Στο τέταρτο (δ΄) εξάμηνο του Προγράμματος προβλέπεται η εκπόνηση μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας εφόσον ο φοιτητής έχει ολοκληρώσει

επιτυχώς τα $\frac{3}{4}$ των διδαχθέντων μαθημάτων. Η Συνέλευση του Τμήματος, κατόπιν υποβολής από τον υποψήφιο αίτησης στη Συντονιστική Επιτροπή στην οποία αναγράφεται ο προτεινόμενος τίτλος της διπλωματικής εργασίας, ο προτεινόμενος επιβλέπων καθηγητής και ερευνητική πρόταση της υπό εκπόνηση εργασίας, ορίζει τον επιβλέποντα αυτής και συγκροτεί την τριμελή εξεταστική επιτροπή, ένα από τα μέλη της οποίας είναι και ο επιβλέπων (παρ. 4, άρ. 34, Ν. 4485/2017).

Ο Επιβλέπων της ΜΔΕ μπορεί να είναι κάθε διδάσκων του ΠΜΣ που έχει ανάθεση διδασκαλίας (μέλος ΔΕΠ ή αφυπηρητήσας καθηγητής ή Ε.Ε.Π. ή ΕΔΙΠ και εντεταλμένος διδάσκων κάτοχος διδακτορικού διπλώματος). Το ίδιο ισχύει και για τα άλλα δύο μέλη της τριμελούς εξεταστικής επιτροπής.

Το αντικείμενο της ΜΔΕ πρέπει να πραγματεύεται κατά τρόπο, μεθοδικό και επιστημονικό το υπό ανάπτυξη θέμα, να διακρίνεται για την πρωτοτυπία του και να συμβάλλει στην περαιτέρω πρόοδο της επιστήμης.

Η ΜΔΕ θα πρέπει να έχει τα ακόλουθα τεχνικά χαρακτηριστικά:

- Μέγεθος Σελίδας: A4
- Διάστιχο: 1½
- Μέγεθος γραμματοσειράς: 12 στιγμές
- Έκταση: 15.000-30.000 λέξεις (εξαιρούνται η βιβλιογραφία και τα κάθε είδους παραρτήματα).

Η γλώσσα συγγραφής της ΜΔΕ μπορεί να είναι η ελληνική ή η ιταλική.

Η ΜΔΕ υποβάλλεται σε πέντε αντίτυπα (τα τέσσερα σε εκτυπωμένη μορφή και ένα σε ψηφιακό δίσκο) στη Γραμματεία του Τμήματος, ένα εκ των οποίων κατατίθεται στη βιβλιοθήκη.

ΜΔΕ που απορρίπτεται από τον έναν τουλάχιστον βαθμολογητή, εκπονείται και υποβάλλεται εκ νέου. Σε περίπτωση νέας αποτυχίας δεν είναι δυνατή η απόκτηση ΔΜΣ.

Για να εγκριθεί η ΜΔΕ ο φοιτητής οφείλει να την υποστηρίξει δημόσια ενώπιον της εξεταστικής επιτροπής (παρ. 4, άρ. 34, Ν. 4485/2017).

Οι ΜΔΕ, εφόσον εγκριθούν από την εξεταστική επιτροπή, αναρτώνται υποχρεωτικά στον διαδικτυακό τόπο του Τμήματος (άρ. 34, παρ. 5 Ν.4485/17). Επίσης, γίνεται ηλεκτρονική κατάθεση της διπλωματικής εργασίας στο Ψηφιακό Αποθετήριο "ΠΕΡΓΑΜΟΣ", σύμφωνα με τις αποφάσεις της Συγκλήτου του ΕΚΠΑ.

Στο εξώφυλλο της ΜΔΕ αναγράφεται υποχρεωτικά ο τίτλος του ΠΜΣ και το Τμήμα, στο πλαίσιο των οποίων εκπονήθηκε η ΜΔΕ, ο τίτλος της ΜΔΕ, ο τελικός βαθμός που έλαβε, το ονοματεπώνυμο του επιβλέποντα καθηγητή και ακολούθως εκείνα των δύο άλλων μελών της συμβουλευτικής τριμελούς επιτροπής, καθώς και το έτος έγκρισης της ΜΔΕ.

Για τον τελικό βαθμό του ΔΜΣ υπολογίζονται οι βαθμολογίες αφενός της ΜΔΕ σε ποσοστό 30% και αφετέρου των τριών εξαμήνων σε ποσοστό 70%.

ΑΡΘΡΟ 8

ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

1. Οι μεταπτυχιακοί φοιτητές έχουν όλα τα δικαιώματα και τις παροχές που προβλέπονται για τους φοιτητές του Α΄ κύκλου σπουδών, πλην του δικαιώματος παροχής δωρεάν διδακτικών συγγραμμάτων. Στους φοιτητές με αναπηρία ή/και ειδικές ανάγκες εξασφαλίζεται προσβασιμότητα στα προτεινόμενα συγγράμματα και στη διδασκαλία από τη Μονάδα Προσβασιμότητας του ΕΚΠΑ (<http://access.uoa.gr/>).
2. Καλούνται επίσης να συμμετέχουν και να παρακολουθούν σεμινάρια ερευνητικών ομάδων, συζητήσεις βιβλιογραφικής ενημέρωσης, επισκέψεις σε εργαστήρια, συνέδρια/ημερίδες με γνωστικό αντικείμενο συναφές με αυτό του ΠΜΣ, διαλέξεις ή άλλες επιστημονικές εκδηλώσεις του ΠΜΣ κ.ά.
3. Η Συνέλευση του Τμήματος Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας, μετά την εισήγηση της ΣΕ, δύναται να αποφασίσει τη διαγραφή μεταπτυχιακών φοιτητών εάν:
 - έχουν υπερβεί τη μέγιστη χρονική διάρκεια φοίτησης στο ΠΜΣ, όπως ορίζεται στον παρόντα Κανονισμό,
 - έχουν παραβιάσει τις κείμενες διατάξεις όσον αφορά την αντιμετώπιση πειθαρχικών παραπτωμάτων από τα αρμόδια πειθαρχικά Όργανα,
 - αυτοδίκαια, κατόπιν αιτήσεως των μεταπτυχιακών φοιτητών,
4. Στο τέλος κάθε εξαμήνου πραγματοποιείται αξιολόγηση κάθε μαθήματος και κάθε διδάσκοντος από τους μεταπτυχιακούς φοιτητές (παρ. 1, άρ. 44, Ν.4485/2017).
5. Η καθομολόγηση των πτυχιούχων του ΠΜΣ γίνεται στο πλαίσιο της Συνέλευσης του Τμήματος Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας και σε χώρο του Τμήματος ή της Σχολής, παρουσία του Διευθυντή του ΠΜΣ ή του Αναπληρωτή του, του Προέδρου του Τμήματος ή του Αναπληρωτή του και, κατά τις δυνατότητες, ενδεχομένως εκπροσώπου του Πρυτάνεως.
Πιο συγκεκριμένα στο πλαίσιο του ΠΜΣ απονέμεται Δίπλωμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στις «Ελληνοϊταλικές Σπουδές: Ιστορία, Λογοτεχνία, Κλασική Παράδοση».
6. Δίπλωμα Μεταπτυχιακών Σπουδών δεν απονέμεται σε φοιτητή του οποίου ο τίτλος σπουδών πρώτου κύκλου από ίδρυμα της αλλοδαπής δεν έχει αναγνωριστεί από το Διεπιστημονικό Οργανισμό Αναγνώρισης Τίτλων Ακαδημαϊκών και Πληροφόρησης (Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π.), σύμφωνα με τον ν. 3328/2005 (Α΄ 80).
7. Οι μεταπτυχιακοί φοιτητές μπορούν να αιτηθούν την έκδοση παραρτήματος διπλώματος.
8. Η φοίτηση στο ΠΜΣ ««Ελληνοϊταλικές Σπουδές: Ιστορία, Λογοτεχνία, Κλασική Παράδοση» δεν απαιτεί την καταβολή διδάκτρων.
9. Οι φοιτητές έχουν τη δυνατότητα συμμετοχής στα προγράμματα Erasmus+ του ΤΙΓΦ, στη βάση των συμφωνιών που έχουν υπογραφεί.

ΑΡΘΡΟ 9

ΥΠΟΔΟΜΗ ΠΜΣ

1. Για την εύρυθμη λειτουργία του ΠΜΣ θα διατεθούν αίθουσες διδασκαλίας και σεμιναρίων, καθώς και αμφιθέατρα εξοπλισμένα με οπτικοακουστικά μέσα στη Φιλοσοφική Σχολή του ΕΚΠΑ.
2. Η διοικητική και γραμματειακή υποστήριξη του ΠΜΣ γίνεται από τη Γραμματεία του ΠΜΣ.
3. Η χρηματοδότηση του ΠΜΣ μπορεί να προέρχεται από:
 - α) τον προϋπολογισμό του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών,
 - β) τον προϋπολογισμό του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων,
 - γ) δωρεές, παροχές, κληροδοτήματα και κάθε είδους χορηγίες φορέων του δημόσιου τομέα, όπως οριοθετείται στην περίπτωση α' της παρ. 1 του άρθρου 14 του ν. 4270/2014 (Α' 143), ή του ιδιωτικού τομέα,
 - δ) πόρους από ερευνητικά προγράμματα,
 - ε) πόρους από προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή άλλων διεθνών οργανισμών,
 - στ) μέρος των εσόδων των Ειδικών Λογαριασμών Κονδυλίων Έρευνας (ΕΛΚΕ),
 - ζ) κάθε άλλη νόμιμη πηγή.
4. Κατά τη λήξη της θητείας της ΣΕ, με ευθύνη του απερχόμενου Διευθυντή, συντάσσεται αναλυτικός απολογισμός του ερευνητικού και εκπαιδευτικού έργου και των λοιπών δραστηριοτήτων του ΠΜΣ, ο οποίος κατατίθεται στο ΤΙΓΦ του ΕΚΠΑ (παρ. 2, άρ.44, Ν.4485/2017). Ο εν λόγω απολογισμός με αποστέλλεται στα αρμόδια όργανα σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία.
5. Η εσωτερική και εξωτερική αξιολόγηση του ΠΜΣ θα γίνεται σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις.

ΑΡΘΡΟ 10

ΑΝΑΘΕΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ/ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΕΣ ΣΤΟ ΠΜΣ

- Οι διδάσκοντες του ΠΜΣ, προέρχονται, τουλάχιστον κατά 60%, από:
- μέλη Δ.Ε.Π. του Τμήματος,
 - μέλη Ε.Ε.Π., Ε.ΔΙ.Π. και Ε.Τ.Ε.Π. του Τμήματος, κατόχους διδακτορικού διπλώματος,
 - ομότιμους καθηγητές (άρ. 69, Ν.4386/2016) και αφυπηρετήσαντα μέλη Δ.Ε.Π. του οικείου Τμήματος,
 - διδάσκοντες σύμφωνα με το π.δ. 407/1980 (Α' 112),
 - επιστήμονες αναγνωρισμένου κύρους κάτοχους διδακτορικού διπλώματος, οι οποίοι μπορεί να απασχολούνται ως ακαδημαϊκοί υπότροφοι με απόφαση της Συνέλευσης και πράξη του Προέδρου του οικείου Τμήματος για τη διεξαγωγή διδακτικού έργου, καθοριζόμενου με τη σύμβαση που υπογράφεται μεταξύ του ακαδημαϊκού υποτρόφου και του Πρύτανη του οικείου ΑΕΙ. (παρ. 7, άρ. 29, Ν. 4009/2011).

Με αιτιολογημένη απόφαση της Συνέλευσης το Τμήματος ανατίθεται διδασκαλία σε:

- μέλη ΔΕΠ άλλων Τμημάτων του ίδιου ή άλλου ΑΕΙ,
 - ερευνητές από ερευνητικά κέντρα του αρ. 13Α, Ν. 4310/2014,
 - επισκέπτες καταξιωμένους επιστήμονες από την ημεδαπή ή την αλλοδαπή, που έχουν θέση ή προσόντα καθηγητή ή ερευνητή σε ερευνητικό κέντρο,
 - επισκέπτες μεταδιδακτορικούς ερευνητές, Έλληνες ή αλλοδαπούς νέους επιστήμονες, κάτοχους διδακτορικού διπλώματος (παρ.7, άρ. 16, Ν.4009/2011),
- ή γίνονται νέες προσλήψεις/συμβάσεις σύμφωνα με τα ανωτέρω (παρ. 1, 2, 5 & 6, αρ. 36, Ν.4485/2017).

ΑΡΘΡΟ 11

ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Οι εγγεγραμμένοι μεταπτυχιακοί φοιτητές μέχρι και το ακαδημαϊκό έτος 2018-19 θα ολοκληρώσουν τις σπουδές τους σύμφωνα με τον κανονισμό που ίσχυε κατά το έτος εισαγωγής τους στο πρόγραμμα.

Όσα θέματα δεν καλύπτονται από τα άρθρα του παρόντος κανονισμού σπουδών ρυθμίζονται από τη Συνέλευση του ΤΙΓΦ.